

BIJEENKOMSTEN OP

DONDERDAG 22 APRIL 1965 TE ROOSENDAAL

MAANDAG 3 MEI 1965 TE 's-GRAVENHAGE

Voordrachten gehouden voor de Koninklijke Vereniging ter beoefening
van de Krijgswetenschap

door

C. J. DIJKSTRA en G. A. NUMAN
Majoor van de Generale Staf
docenten aan de Hogere Krijgsschool

over

HET OPTREDEN VAN GUERILLA'S EN HET
BESTRIJDEN DAARVAN

Te Roosendaal

Voorzitter: Z.E. Luitenant-Generaal b.d. J. H. COUZY

De Voorzitter:

Mijne Heren, ik open deze bijeenkomst en heet U allen van harte welkom. Aangezien er geen enkele zaak van huishoudelijk belang valt te behandelen, kan ik meteen het woord geven aan de sprekers van hedenavond. Majoor Dijkstra en Numan, over het onderwerp dat U op Uw convocatie hebt aange troffen. Mag ik de Heren vragen het woord van mij over te nemen?

Majoor Dijkstra:

Mijnheer de Voorzitter, mijne heren,

De Majoor Numan en ik geven met bijzonder veel genoegen gevolg aan de zeer vererende uitnodiging, om een voordracht voor deze vereniging te houden over het optreden van guerilla's en het bestrijden daarvan. Wij doen dit echter tevens met enige schroom, omdat wij ons zeer wel bewust zijn van het feit, dat gezien de zeer vele publikaties over dit onderwerp in de laatste jaren wij tegenover een zeer terzake kundig gehoor staan.

Op 15 mei 1940 verscheen het eerste ondergrondse drukwerk in Nederland en daarin stond geschreven: „Eenmaal zullen we, evenals in de tachtigjarige oorlog onze vrijheid heroveren”. Het was het begin van een illegale pers, die een zo belangrijke rol zou spelen in de ondergrondse beweging, een beweging die de strijd tegen de vijandelijke bezetter op een andere wijze zou voortzetten dan de reguliere strijdkrachten in de eerste vijf dagen van die oorlog hadden gedaan, in, wat we nu zouden noemen, „de conventionele oorlog”.

Ruim twintig jaar later op 6 januari 1961 spreekt Nikita Chroetsjef over wat hij noemt „nationale bevrijdingsoorlogen”: Opstanden van een volk tegen het boven zich gestelde gezag, een gezag dat het niet meer wenst te erkennen. Opstanden die door de communisten worden gesteund omdat zij, naar zij zeggen, altijd volken zullen steunen die zich zelf willen bevrijden.

Tussen deze twee gebeurtenissen is nauwelijks enig verband, hoogstens zouden wij onze strijd tegen de bezetter ook een nationale bevrijdingsoorlog kunnen noemen, maar wij bedoelden dan toch iets anders dan Chroetsjef, want terwijl wij het wettig gezag wilden herstellen bedoelt hij juist het omverwerpen van dat wettige gezag, om er een ander gezag (lees communistisch gezag) voor in de plaats te stellen.

Toch is er eigenlijk wel een overeenkomst en wel in de wijze waarop in beide gevallen het doel moet worden bereikt, de wijze van oorlogvoeren.

Het is een oorlogvoering waaraan reeds vele namen zijn gegeven zoals onconventionele oorlogvoering, irregular warfare, insurrection, insurgency, guerilla-oorlog of zoals de Fransen zeggen la guerre révolutionnaire. Alle namen, die hetzelfde begrip min of meer dekken, t.w. het optreden van een ondergrondse beweging die o.a. bovengrondse elementen gebruikt om de gevechten te voeren met de tegenstanders. Deze bovengrondse elementen zijn dan ongeregelde verbanden die we guerilla's, partizanen of irregulieren noemen. Dit bovengrondse (zichtbare) element is slechts één van de middelen naast sabotage, psychologische oorlogvoering en alle soorten andere subversieve handelingen.

De aandacht nu die deze vorm van oorlogvoering de laatste tijd krijgt en die nog steeds toeneemt is niet het gevolg van het feit dat de guerilla een nieuwe figuur is in de geschiedenis van de oorlogvoering, maar omdat de guerillaoorlog zich heeft ontwikkeld van het verzet tegen een onderdrukker of bezetter tot een middel van agressie, speciaal van communistische agressie.

Het zou dan ook wel eens zo kunnen zijn dat voor een agressor in de toekomst de marge tussen overwinning en zelfvernietiging in een kernwapenoorlog zo onaanvaardbaar klein is geworden dat een kernwapenoorlog nauwelijks meer een bruikbaar middel van agressie is.

Indien nu een andere vorm van oorlogvoering met aanzienlijk minder risico's het uiteindelijk zelfde resultaat zou hebben en in staat zou zijn indirect de grond waarop de westelijke legers staan, te ondermijnen, dan worden we, hoewel onze legers georganiseerd en geoefend zijn om een kernwapenoorlog te voeren, noodgedwongen, geconfronteerd met een oorlog die met het gebruik van kernwapens weinig of niets te maken heeft.

President Kennedy zei dan ook, o.a. tot het Congres op 28 maart 1961: „De veiligheid van de vrije wereld wordt niet alleen bedreigd door de kernwapenaanval, maar wordt langzaam aangevreten, ondanks onze grote kracht, door subversieve, infiltratie, guerillaoorlog, niet openlijke agressie en diplomatieke chantage. Wij behoeven de steun van andere landen die onze bezorgdheid hierover delen. Wij behoeven tevens grotere bekwaamheid om op te treden tegen guerilla's, insurrectie en subversie.”

En enkele weken geleden zei Minister McNamara n.a.v. het conflict in Viet Nam: „Het zal ons nog lange tijd kosten voordat we de juiste tegenmaatregelen hebben gevonden tegen insurrectie en subversie. Het is niet alleen een militair probleem, maar het bestrijkt ieder aspect van de menselijke samenleving, politiek, sociaal, economisch en ideologisch.”

Tegen deze achtergronden nu wil ik dan speciaal gaan bezien het optreden van de guerilla en wel het gehele scala van zijn optreden; van de guerilla die in Nederland en overige bezette gebieden in de laatste oorlog een grote plaats innam in de ondergrondse bewegingen maar ook de guerilla uit de nationale bevrijdingsoorlogen van Chroetsjef.

De guerilla, die wij herkennen in de figuur van Tito, Grivas, Mao Tse Tung, Giap of Che Gueverra, dreigt uit te groeien tot een mythe waaraan we ons echter niet zonder meer moeten overgeven zonder de kracht en de zwakte hiervan te kennen. Misschien is het dan daarna mogelijk vast te stellen wat hij werkelijk waard is en hoe we hem mogelijk kunnen bestrijden.

Zoals ik in de inleiding reeds stelde, de guerilla is zo oud als de oorlog zelve.

Joden vochten als guerilla's tegen Romeinse overheersers. Caesar kwam ze tegen bij de verovering van de noordelijke provinciën en hun optreden, dus het optreden van de bewapende burger, de irreguliere soldaat (tegenover de reguliere soldaat als deel van het staande leger) heeft voortdurend een rol gespeeld in de Europese en andere conflicten.

De Spaanse weerstand (1808—1813) tegen de invasie van Napoleon's legers heeft echter het woord guerilla (kleine oorlog) in ons militaire woordenboek gebracht en de naam is sindsdien gebleven bij de bewapende irreguliere soldaat. Doch niet alleen kreeg deze vorm van weerstand toen zijn naam, zij leverde ook voldoende gegevens om deze soort oorlog te gaan bestuderen. En we zien dat toen geleerde lessen later steeds weer van toepassing bleken.

De guerilla's in Spanje vochten om hun land en hun bezittingen te beschermen, hun optreden was defensief, zij konden er immers nauwelijks op hopen het toentertijd sterkste leger van Europa te verslaan. Hun doel was dan ook slechts om de Fransen het leven in hun land bijzonder onaangenaam te maken en hun wil om te blijven te ondermijnen. Zij waren tevens bereid om te vechten want zij voelden zich nauw verbonden met hun vorst en kerk (iets wat lang niet in alle door Napoleon bezette landen gold, want vaak had de Franse revolutie voor velen iets aantrekkelijks). Het was deze verbondenheid die hen samenhiield, niet de discipline van een leger. Zij vochten om hun land en levenspatroon te bewaren. Hun doelstellingen waren psychologisch en defensief. Daarbij speelde nog een belangrijke factor een rol die het hen mogelijk maakte om dit soort weerstand te bieden, dat was het terrein. Bergachtig, ontoegankelijk terrein dat zij alleen kenden. Het wegnnet was zelfs volgens de maatstaven van die tijd zeer slecht. Het maakte een omsingeling van de guerilla's vrijwel onmogelijk.

Indien de Fransen een goed inlichtingensysteem hadden kunnen opzetten hadden zij misschien deze moeilijkheden enigszins kunnen compenseren, maar op de zeer patriottisch ingestelde bevolking kregen zij geen vat.

Opvallend was ook dat de kwaliteiten die het Franse leger zo'n sterk leger maakten, het juist ook bijzonder kwetsbaar maakten voor de aanvallen van de guerilla's. Want het nemen van risico's door de Franse leiders en de snelheid van beweging gingen meestal ten koste van de beveiliging; flanken en rug werden verwaarloosd. De Franse bevoorrading was gebaseerd op het leven van het land en het gebruik van kleine detachementen die fourageerden. En zoals de moderne guerilla de zwakheden van een modern leger zou uitbuiten, zo maakten toen ook de Spaanse guerilla's goed gebruik van de tactische en logistieke beperkingen van het Franse leger.

Aan de guerilla's zelf werden hoge eisen gesteld, geestelijk zowel als lichamelijk moesten zij gehard zijn, zij leefden bijna als dieren. De Nederlandse dichter Den Doollaard zegt dit veel later zo treffend, over de guerilla's in deze streken:

„Om huis en huisvrouw te verlaten
Voor nat en druipend struikgewas
Ritselend als een dier door 't gras
Schuilend in zelfgekrabde gaten.“

De guerilla's moesten in staat zijn om toe te zien hoe door hun optreden grote schade werd toegebracht aan de gemeenschap waaruit zij voortkwamen en die hen steunde. Het bleek dat een harde tegenstander de bevolking en zijn bezittingen bij represailles niet ontzag.

De guerillacommandanten moesten dan ook soms hun acties afstemmen op de houding van de burgerbevolking en indien de operaties lang duurden, en dat was meestal het geval, werd er van de bevolking maar ook van de guerilla's zelf zeer veel gevergd.

De belangrijkste lessen die we uit dit klassieke voorbeeld van de guerilla-oorlog kunnen trekken is dat de guerilla's naast een grote lichamelijke en geestelijke hardheid, een duidelijk doel moeten kennen waarvoor zij vechten.

Dat de verhouding met de bevolking waartussen zij zich bevinden een zeer nauwe moet zijn en dat een zeer sterke discipline de guerilla's moet binden. De invloed van het terrein bleek belangrijker te zijn dan ooit.

De overwinning werd echter toen behaald door de reguliere legers en steun van buiten bleek een noodzaak om guerilla-operaties van lange duur te kunnen voeren, dit laatste is zelfs door succesvolle guerillacommandanten zelden ontkend.

Het is Clausewitz die voor het eerst duidelijk de voorwaarden formuleert voor het succesvol uitvoeren van guerilla-operaties. In het hoofdstuk „Volksbewaffnung“ uit zijn boek „Vom Kriege“ gewijd aan het optreden van gewapende burgers, legt hij deze vast:

1. de oorlog moet in het hart van het land worden gevoerd
2. de oorlog wordt niet door een enkele grote slag beslist
3. het gebied waarin de oorlog wordt gevoerd dient uitgestrekt te zijn
4. het volk moet de oorlog steunen
5. het land, waarin de oorlog wordt gevoerd, moet moeilijk begaanbaar en toegankelijk zijn en doorsneden door gebergten, bossen en moerassen.

Hij schetst vluchtig de beperkingen van de guerilla, als hij zegt dat deze niet moet optreden tegen sterke vijandelijke eenheden „er soll nicht den Kern zermalmten, sondern nur an der Oberfläche, an der Umgrenzungen nagen“.

Hij karakteriseert dit soort oorlog door te zeggen: „Sie zerstört wie eine still fortschwellende Glut die Grundfesten des feindlichen Heeres“.

Het wapen van de zwakkere, strategisch defensief maar tactisch offensief optredend door voortdurend kleine aanvallen, overvallen en hinderlagen; zorgen nooit vernietigend te worden verslagen, maar op het kritieke moment de slag te vernijden, door te verspreiden om dan later elders weer te kunnen aanvallen.

Zoals Mao Tse Tung het een eeuw later uitdrukt: „De eigenschap om weg te lopen is karakteristiek voor de guerilla“ of, en dit zegt het misschien nog duidelijker: „Guerilla's moeten voorzichtig zijn als maagden en snel als konijnen“.

Clausewitz vatte dus in dit hoofdstuk de essentie van de guerilla in die tijd, de verdediger van huis en haard tegen de invaller. De goede patriot die vrijwillig grote ontberingen leed, wiens denkbeelden en idealen vaak meer telden dan wapens, die echter nooit ook maar durfde hopen de vijand te verslaan, dit was weggelegd voor de uiteindelijke bevrijders, de reguliere strijdkrachten.

Als ik dan overspring naar de tweede wereldoorlog dan is dat niet omdat er geen guerillaoorlogen plaatsvonden in de periode voor deze oorlog, maar

meer omdat ze nauwelijks in kenmerken verschilden van het klassieke voorbeeld en omdat in West-Europa in de eerste wereldoorlog zich de stellingoorlog nauwelijks leende voor gebruik van guerilla's. Bij een nauwgezetere studie zouden we echter de Balkanoorlogen en Lawrence of Arabia niet mogen vergeten.

Echter in de tweede wereldoorlog, een typische bewegingsoorlog, nam het optreden van guerilla's een omvang aan als nooit tevoren in de geschiedenis en zoals ook nooit was voorzien. Het optreden van de vijand zelf werkte het gebruik van guerilla's ook in de hand.

De bezetting van enorme gebieden, lange aanvoerlijnen, een bezetting over het algemeen door 2e klas troepen, terwijl de beste troepen elders vochten, een bevolking die zonder meer vijandig tegenover deze bezetter stond.

Het optreden van guerilla's werd meer en meer in overeenstemming gebracht met dat van de reguliere strijdkrachten. Deze samenhang bleek duidelijk in Rusland en Frankrijk, speciaal na de landingen.

Nog steeds was de guerilla een strijder tegen de buitenlandse bezetter, de grote legers moesten uiteindelijk de oorlog winnen. Steun van buiten werd op grote schaal verstrekt, nu met de meest moderne middelen, liaison met de reguliere strijdkrachten werd tot stand gebracht. Operationele richtlijnen werden aan de guerilla's gegeven.

Maar voor het eerst tekenen zich nu ook revolutionaire tendenzen af, communistische guerilla's die na de overwinning van de geallieerden hoopten niet het wettige gezag te herstellen maar inplaats hiervan een communistische regering aan het bewind te helpen. Dit dan zijn de eerste symptomen van het optreden van de guerilla als revolutionair (insurgent), de tweede verschijningsvorm van de guerilla; het optreden als element van een ondergrondse beweging die probeert het wettige gezag omver te werpen om hiervoor een nieuw regime in de plaats te stellen. Een dergelijk optreden kan dan indirect steun van een buitenlandse mogendheid ontvangen. Ook hiervan kent de geschiedenis voorbeelden.

Maar een nog verdere ontwikkeling van het optreden van guerilla's is een verschijningsvorm waar de wereld van vandaag zo duidelijk mee wordt geconfronteerd.

Een buitenlandse mogendheid die agressie pleegt in een ander land door een dergelijk revolutionair optreden te initiëren, de leden van de ondergrondse beweging en de guerilla's (of in alle geval de leiders) op te leiden en te bewapenen en gedurende het gehele optreden te steunen. Het is een relatief veilige manier van agressie en de meest goedkope. De guerilla is nu een pion geworden van de agressor die er echter zorgvuldig voor waakt zelf niet openlijk in het conflict te worden betrokken en met zo min mogelijk risico's een zo groot mogelijke winst wenst te behalen nl. een haar welgezinde of beter nog een van haar afhankelijke regering aan de macht te brengen.

Het is deze vorm die de Fransen noemen „la guerre revolutionnaire” of soms zelfs „la guerre moderne”. Het is deze vorm die Chroetsjev eufemistisch noemde „Nationaal bevrijdingsoorlogen” en waarvan hij zegt: „Zo'n opstand betekent voor ons marxisten niet een oorlog tussen twee staten of een lokaal conflict; want het opstandige volk vecht voor het recht van zelfbeschikking, voor een sociale en onafhankelijke nationale ontwikkeling. Het zijn dus gewone opstanden tegen corrupte reactionaire regeringen, opstanden tegen het kolonialisme, die wij zonder enig voorbehoud steunen.”

Het is tegen dit optreden dat President Kennedy in een door mij in het begin van deze inleiding aangehaalde rede nadrukkelijk waarschuwde en waarover hij zich later tegenover de hoofdredacteuren van de grote Amerikaanse bladen nog duidelijker uitsprak door te zeggen: „Het is zonder meer duidelijk dat wij ons overal in de wereld gesteld zien tegenover een oorlog die niet wordt gevochten door de reguliere strijdkrachten met of zonder kernwapens. Deze strijdkrachten zijn er, de kernwapens ook maar zij zijn slechts een schild: Achter dit schild is de subversie, de infiltratie, de guerilla en vaak zo dat een verantwoorde interventie nauwelijks gerechtvaardigd is. Te lang hebben wij alleen gekeken naar het traditionele optreden, naar legers die klaar zijn om grenzen te overschrijden, naar raketten die klaar staan om te worden afgevuurd. Het is nu duidelijk dat dit alleen niet genoeg is. Land na land kan zijn vrijheid verliezen zonder dat één raket wordt afgevuurd en zonder dat één soldaat de grens overtrekt.”

Als we nu de plaats willen bepalen van een dergelijke revolutionaire beweging in het oorlogsbeeld mag ik misschien in Uw herinnering roepen de door de luitenant-kolonel Heslinga voor de vereniging gehouden inleiding „Gedachten over het oorlogsbeeld”. Hij gaf hier de volgende differentiatie van het oorlogsbeeld:

1. Geestelijke oorlog
2. Organisatorische oorlog
3. Militaire uitholling
4. Politieke oorlog
5. Economische oorlog
6. Paramilitaire oorlog
7. Militaire manoeuvres
8. Beperkte oorlog
9. Kernwapenoorlog
10. Totale oorlog.

Indien we nu deze onderverdeling iets minder ver doorvoeren door de punten 1 t/m 7 samen te trekken onder *koude oorlog* dan is de plaats bepaald. Slechts de *beperkte* en de *totale oorlog* worden gevoerd met reguliere strijdkrachten.

1. *Koude oorlog*
 - Geestelijke oorlog
 - Organisatorische oorlog
 - Militaire uitholling
 - Politieke oorlog
 - Economische oorlog
 - Paramilitaire oorlog
 - Militaire manoeuvres
2. *Beperkte oorlog*
3. *Totale oorlog*

En we zien dan dat de guerilla deel uitmakend van een beweging die het wettige gezag omver poogt te werpen, eigenlijk één van de middelen is waarmee de *koude oorlog* werd gevoerd. Voor koude oorlog kunnen we ook zetten *vreedzame coëxistentie*, want voor de communisten zijn de doelstellingen gelijk.

Dobrynin, de ambassadeur in Washington, zei reeds in mei 1962: „Co-existentie is een wedstrijd tussen de wereldmachten waarin culturele uitwisselingsprogramma's economische kredieten, ondergrondse organisaties evengoed als politieke, economische en militaire druk een rol spelen.”

In het geheel van handelingen nu van de revolutionaire beweging is de guerilla het zichtbare, het bovengrondse element en zijn optreden is een deel van een zeer zorgvuldig opgezet plan, dat in een aantal fasen verloopt.

Mao Tse Tung die het verloop van zo'n revolutionair optreden nauwkeurig heeft beschreven, geeft drie hoofdfasen aan. Voordat echter kan worden begonnen, moet aan een aantal voorwaarden zijn voldaan, de voedingsbodem moet aanwezig zijn, het klimaat geschikt.

In de eerste plaats is er dan de noodzaak van een motief, een goed sprekend motief dat een zo groot mogelijk deel van de massa aanspreekt; hoe anders kan de revolutionaire beweging de bevolking losweken van het wettige gezag en brengen tot een steun die varieert van passieve goedkeuring tot actieve deelname; want zoals een Engelse schrijver zo duidelijk zegt: „Guerilla wars are wars for the hearts and minds of the people”.

In een staat zonder problemen zal het moeilijk zijn zo'n motief te vinden, maar welke staat is zonder problemen?

En datgene wat het ene land kwetsbaarder maakt dan het andere is de acuutheid en de omvang van de bestaande problemen. Het probleem kan kunstmatig zijn (zolang als het acceptabel is) of latent (zolang als het zo nodig door terreur acuut kan worden gemaakt) en het kan liggen op elk gebied; politiek, economisch, sociaal.

Maar een motief alleen is niet voldoende, want de opstandeling is in het begin kwetsbaar als een pasgeboren baby. De middelen waarmee de staat een hechte organisatie in stand houdt zoals de politieke structuur, de administratieve organisatie, de strijdkrachten en de politie moeten voldoende zwakke plekken vertonen om een infectie mogelijk te maken. Daarbij spelen dan nog de graad van ontwikkeling van de bevolking en de geografische omstandigheden een rol.

Indien de opstandeling met zijn initiële zwakheid niet kan rekenen op de hulp van de geografische gesteldheid van het land kon zijn optreden wel eens gedoemd zijn te mislukken voor het goed begonnen is, want hij heeft terrein nodig om in te kunnen verdwijnen wanneer men het hem te moeilijk maakt.

Als nu de genoemde factoren er voldoende toe kunnen bijdragen om agressie succes te doen hebben, kan de eerste fase beginnen:

Deze fase is niet veel meer dan een voorbereiding; deels legaal, het indringen in alle mogelijke officiële instanties, stakingen e.d.; deels illegaal, het vormen van de cellen, het organiseren van de steun van de bevolking, het organiseren van het ondergrondse net.

De werkelijke actie begint in de tweede fase. Sabotage, terreur, moordaanlagen op nationale leiders door speciale liquidatiegroepen en het optreden van de guerilla's. Het is de fase van de werkelijke guerilla-oorlogvoering. Guerilla's vermijden nog het beslissende gevecht, kiezen nauwkeurig tijd en plaats van hun voortdurende aanvallen. Proberen gebieden te gaan beheersen, waar ze bases kunnen inrichten en die zo nodig later tot bevrijd gebied kunnen worden verklaard. Zij trekken terug als de regeringstroepen worden samengetrokken voor een beslissende slag waar deze zo ijverig naar zoeken.

De derde fase gaat pas in wanneer de kracht van de wettige regering voldoende is afgenomen en de guerilla's een zodanige gevechtskracht kunnen ontplooiën dat het open gevecht met de reguliere troepen kan worden aangegaan om hen nu beslissend te verslaan (Dien Bien Phu). De door de guerilla's beheerste gebieden worden tot bevrijd gebied verklaard.

Het conflict is nu bijna een burgeroorlog in de klassieke betekenis van het woord geworden, of hoe paradoxaal het ook klinkt een „internationale burgeroorlog”.

Het grootste deel van het volk is gewonnen, delen van de reguliere strijdkrachten lopen over. De fase van de eigenlijke guerilla-oorlog is voorbij. De opstandelingen behoeven slechts het momentum van hun groei te behouden om uiteindelijk de macht volledig te kunnen overnemen.

Ik heb getracht U de verschillende verschijningsvormen te tonen van de guerilla; met aan de ene zijde van de schaal de guerilla als nationalist, strijdend tegen de bezetter van zijn land en aan de andere zijde de guerilla als pion van een buitenlandse mogendheid die agressie pleegt zonder zelf openlijk voor het voetlicht te treden; tussen deze uitersten liggen vele gradaties, zodat het soms moeilijk is om scherp aan te geven in welke vorm de guerilla optreedt. Echter we moeten duidelijk stellen, dat hij nooit een op zich zelf staand element is, maar steeds een deel van een meestal zeer complexe ondergrondse organisatie.

Hij is een middel waarmee zelden het conflict volledig wordt beslist, maar wel in belangrijke mate bijdragend tot die beslissing.

Terwijl de snelle technische ontwikkeling grote invloed had en heeft op optreden en organisatie van de reguliere strijdkrachten is dit minder het geval bij de guerilla's; hoewel deze natuurlijk wel een dankbaar gebruik maken van moderne lichte wapens, waardoor een grote vuurkracht kan worden verkregen; moderne explosieven en moderne lichte draagbare radio's, met groot bereik.

Zijn wijze van optreden verschilt nauwelijks van het optreden van de guerilla's in de klassieke voorbeelden, het is in de loop der eeuwen nauwelijks gewijzigd.

Zijn kracht ligt nog steeds in beweeglijkheid en verrassing, in het vechten in bekend terrein op een plaats en tijdstip van eigen keuze, want een guerilla-oorlog is een bewegingsoorlog in zijn meest extreme vorm: in het gebruik van de ruimte om in te verdwijnen wanneer nodig; in de voortdurende steun die hij ontvangt van de bevolking (zo nodig door terreur afgedwongen), een bevolking waarmee hij kan versmelten; in de behoefte aan verhoudingsgewijs geringe logistieke steun en in het beschikken over zeer goede inlichtingen.

Zijn zwakte ligt juist in de gebondenheid aan het terrein (neiging bestaat om zich in bekend gebied vast te bijten) en in de afhankelijkheid van steun van de bevolking (inlichtingen, voedsel e.d.).

In dit eerste deel van onze inleiding heb ik getracht het wezen en optreden van guerilla's te belichten en de vormen waarin de guerilla-oorlogvoering zich kan voordoen. Om te bezien welke mogelijkheden dit soort oorlogvoering heeft, zouden we moeten terugzien in de geschiedenis en als we ons dan alleen bepalen tot de periode na de tweede wereldoorlog, dan zien we dat de behaalde resultaten in het voordeel van de guerilla's uitvallen. Slechts vier conflicten (Birma, Malakka, Philippijnen en Griekenland) werden in het nadeel van de ondergrondse beweging (dus guerilla's) beslecht. In de overige (aanzienlijk meer) behaalden de guerilla's de overwinning, terwijl twee conflicten, Laos en Vietnam, nog onbeslist zijn.

En zo rijst dan de vraag: is er een afdoende bestrijding mogelijk en zo ja, hoe dan?

Majoor Numan:

Voordat ik deze vraag zou beantwoorden, zou ik toch eerst willen stellen, dat het natuurlijk zeer gevaarlijk is te zeggen: in vier conflicten zijn de guerilla's verslagen en in alle andere gevallen is het conflict in hun voordeel beslist en dus is de guerilla-oorlogvoering een superieure strijdwijze, waarop wij tot op heden geen antwoord weten.

Majoor Dijkstra:

Ja, dat ben ik natuurlijk helemaal met U eens; voordat men werkelijk een conclusie kan trekken, zou men geval voor geval grondig moeten bestuderen en analyseren. Het is in dit verband misschien de moeite waard erop te wijzen dat niet alles wat in de vele boeken van succesvolle guerillastrijders is geschreven, zonder meer voor waar moet worden aangenomen; hoewel er natuurlijk vele waardevolle lessen uit zijn te trekken, komen er vaak nauwelijks nieuwe punten naar voren.

Maar de vraag blijft bestaan: „hoe bestrijden we nu deze guerilla's?

Want zijn de moderne legers zoals wij die nu in de NATO kennen, en die uitgerust met de meest moderne middelen geheel zijn voorbereid op het voeren van het moderne beweeglijke gevecht met gemechaniseerde en gemotoriseerde eenheden, wel in staat een vijand te bevechten die wapens en methoden gebruikt die deze legers zelf nauwelijks meer kennen. Is dit niet wat men soms schertsend zegt: „Een tankdozer die probeert een vlieg te scheppen”.

De Fransman L'Artequy stelt dan ook dat we eigenlijk twee legers behoeven, één voor het vechten van de conventionele en/of kernwapenoorlog; één voor het bevechten van de guerilla's.

Majoor Numan:

Ik geloof niet dat dit de oplossing is, maar ik zou wel graag dieper op dit bestrijdingsaspect willen ingaan. Gaarne haak ik aan op de zojuist aangegeven sterke en zwakke punten van de guerilla om daaruit een mogelijke bestrijding te kunnen afleiden. Ik wil mij hierbij evenwel voornamelijk beperken tot de bestrijding van het thans meest voorkomende en meest gevaarlijke optreden van guerilla's en wel de gecamoufleerde buitenlandse agressie in het type oorlog dat momenteel in het brandpunt van de belangstelling staat en dat door de Fransen wordt aangeduid als de revolutionaire oorlog.

Ik moet mij zelf wel een beperking opleggen, omdat het ondoenlijk zou zijn in het tijdsbestek van deze voordracht de bestrijdingsaspecten van alle typen oorlogen, waarin guerilla's optreden, te bezien. Trouwens, ik geloof dat de verschillen in bestrijdingswijze niet zo groot zullen zijn.

Mijnheer de voorzitter, mijne Heren, alvorens dan over deze guerillabestrijding te spreken, lijkt het mij gewenst eerst enkele feiten te signaleren, die er naar mijn mening oorzaak van zijn, dat deze bestrijding zo'n ingewikkelde en tijdrovende zaak is.

In de eerste plaats wil ik dan Uw aandacht vestigen op het feit, dat de reguliere strijdkrachten — het machtsapparaat van de staat vormend — bedoeld zijn om aan militaire agressie van buitenaf het hoofd te bieden. Dit impliceert dat momenteel de krijgsmacht van de staat in feite uitsluitend georganiseerd

en opgeleid is om een conventionele c.q. een kernwapenoorlog te kunnen voeren. Dit feit wreekt zich uiteraard in geval deze strijdkrachten plotseling moeten worden ingezet tegen guerilla-eenheden en -activiteiten in eigen land. Zij zijn hier niet op getraind en evenmin op georganiseerd en we zouden in het algemeen kunnen stellen dat in dit type oorlog de krijgsmacht met een taak wordt belast, waarvoor ze in eerste instantie niet is bestemd. Voor deze reguliere krijgsmacht is het bijzonder irriterend dat in de huidige revolutionaire oorlog de bedreiging van buitenaf is gecamoufleerd. Ondanks het feit dat dit type oorlog veelal door het communistische blok wordt geïnitieerd en dat de guerilla's hierbij clandestiene steun wordt verleend, is van een openlijk conflict geen sprake. Het is daarom moeilijk politiek „verkoopbaar” zulk een steun verlenend land aan te vallen, zeker in deze nucleaire eeuw, waar elk conflict kan uitgroeien tot de zo zeer gevreesde, alles vernietigende kernwapenoorlog. De gehele wereld volgt dan ook met spanning de huidige ontwikkeling in Vietnam.

Nu is het feit dat het reguliere leger er van huis uit niet op getraind is op te treden tegen guerilla's, niets nieuws. Vooral de Duitsers hebben dit in de tweede wereldoorlog tot hun schade ondervonden.

Mijnheer de Voorzitter, ik geloof dat het daarom goed is thans Uw aandacht te vestigen op enkele kenmerkende verschillen tussen een conventionele en een guerilla-oorlog.

Eén van de meest opvallende verschilpunten is dan het ontbreken van een frontlijn. Het front is overal. Dit is geheel in overeenstemming met de beeldspraak van Mao Tse Tung die zegt dat „guerilla's zijn als vissen in het water”. De vissen zijn dan de guerilla's en het water is de bevolking. Vissen immers hebben de gewoonte zich overal in het water op te houden. Een tweede verschilpunt is dat *de aanvaller* — en zo moeten we de guerilla's van de 20e eeuw toch bestempelen, mijn collega Dijkstra heeft dit zojuist ook naar voren gebracht — bijna altijd de zwakkere partij is. Maar deze aanvaller ontwijkt het geregelde gevecht. Zijn aanvalsdoel is in eerste instantie de bevolking. Is deze volledig op zijn hand dan is de oorlog reeds voor een groot deel gewonnen.

Wordt een guerilla-eenheid aangevallen door een sterkere tegenstander, dan trekt deze eenheid zich terug of verdwijnt eenvoudig naar een veiliger oord, hij zal zelden een bepaald gebied of object hardnekkig verdedigen.

De guerilla kent geen tactisch belangrijke gebieden en de strijd lijkt veel op een gevecht van een reus tegen dwergen, waarbij de dwergen proberen de reus af te matten door voortdurend speldeprikken uit te delen op momenten en plaatsen waar de reus dit niet verwacht. Op de lange duur hopen zij de reus te kunnen afmaken, en wel als deze door voortdurend bloedverlies voldoende is verzwakt.

De speldeprikken bestaan dan uit de overval, de hinderlaag, de tijdbom, de boobytrap, de „silent killing” etc.

Een derde belangrijk verschilpunt is het feit dat guerilla's vaak moeilijk zijn te herkennen. Vrijwel nimmer maken zij gebruik van vliegtuigen, tanks of ander herkenbaar zwaar materieel. Zoals mijn collega Dijkstra het uitdrukte: ze zijn irregulier en dragen vaak nauwelijks een uniform. Ze kunnen gemakkelijk met de bevolking versmelten tot één geheel en zich op deze wijze onzichtbaar maken. De bevolking wordt dan a.h.w. hun camouflage terwijl

hun lichte wapens — met steun van deze bevolking — snel kunnen worden verborgen in de meest ingenieuze schuilplaatsen.

Het behoeft in dit gezelschap geen betoog, dat deze strijdwijze het reguliere leger niet erg ligt; dit leger immers wenst te strijden met open vizier tegen een herkenbare tegenstander.

Een vierde verschilpunt betreft de bewapening en de verzorging. Guerilla-eenheden vechten vrijwel uitsluitend te voet en zijn licht bewapend, zodat geen grote „logistieke aanhang” noodzakelijk is. Voor de bevoorrading van voedsel valt men voor een groot deel terug op de bevolking; benzine en olie heeft men slechts in geringe hoeveelheden nodig, terwijl de lichte bewapening slechts weinig onderhoud vergt.

Munitie en wapens worden meestal langs clandestiene weg geleverd door landen van buitenaf of op de vijand buitgemaakt.

Een zeer moeilijk punt voor de guerilla's is de geneeskundige afvoer en verpleging. Gebleken is dat zelfs de hardste guerilla-eenheden er niets voor voelen hun gewonden onverzorgd achter te laten. De bevolking zal hierbij derhalve moeten assisteren of men zal de gewonden moeten afvoeren naar een hen gunstig gezinde staat.

Ook de verbindingen stellen hen voor grote problemen, daar de zwaardere apparatuur — noodzakelijk voor het overbruggen van grote afstanden — er zich niet toe leent door eenheden te voet te worden meegevoerd. Ook hier zal men dus weer vaak een beroep op de bevolking moeten doen (koeriersdiensten etc.)

Ten slotte wil ik nog onder Uw aandacht brengen, dat guerilla-eenheden vrijwel altijd over een zeer hoog moreel beschikken. Men weet waarvoor men vecht. Men heeft een ideaal en men is bereid hiervoor langdurige ontberingen te doorstaan en grote gevaren te trotseren. De gevechtswaarde van hun eenheden wordt hierdoor zeer gunstig beïnvloed. In de huidige revolutionaire oorlog zijn de guerilla's vaak het verlengstuk van de communistische partij of anders gezegd: hier vormen de guerilla's het partijleger.

Samenvattend kan worden gesteld dat:

1. de krijgsmacht, het machtsapparaat van de staat vormend, in eerste instantie niet georganiseerd en opgeleid is om op te treden tegen guerilla-activiteiten;
2. deze krijgsmacht is bedoeld om openlijke agressie van buiten te voorkomen en daarom opgeleid en georganiseerd is om een conventionele of een kernwapenoorlog te voeren, die echter totaal verschillen van een guerilla-oorlog;
3. guerilla's volledig afhankelijk zijn van de steun der bevolking en mede afhankelijk van steun van buitenaf.

Ik meen uit het voorgaande te mogen concluderen dat een anti-guerilla-oorlog geheel anders zal moeten worden gevoerd dan een conventionele oorlog.

De bestrijding van guerilla's

Thans rest mij dus nog, mijnheer de voorzitter, de moeilijke vraag te beantwoorden op welke wijze guerilla's moeten worden bestreden. Nu zult U — naar ik hoop — van mij geen „schooeloplossing” verwachten van dit zo ingewikkelde vraagstuk. Wel wil ik een poging wagen hiervoor enkele grote lijnen aan te geven. Om te beginnen dienen we goed te beseffen dat het reguliere leger over het algemeen veel sterker is dan de irreguliere guerilla's. Toch zien we maar al te vaak gebeuren dat dit reguliere leger zich a.h.w. in de verdediging laat drukken. Dit is wel verklaarbaar, immers, vele objecten als fabrieken, gebouwen, bruggen, convooen moeten worden bewaakt of beschermd. Dit kost veel troepen en versnipperd de totaalkracht van het reguliere leger.

Als een eerste algemene regel zou ik daarom willen aangeven dat het zaak is bij de bestrijding van guerilla's z.s.m. het initiatief te nemen en te houden. De sterkere partij — i.c. het reguliere leger — zal de zwakkere partij, de guerilla's, geen ogenblik rust moeten gunnen. Passiviteit is uit den boze. Guerilla's behalen vaak — en hier is moeilijk aan te ontkomen — spectaculaire successen die een deel van het volk wel aanspreken. Het wettige gezag zal hier z.s.m. successen tegenover moeten stellen. Het zal hiertoe nodig zijn de bewaking van vele — niet absoluut vitale objecten — op te geven, op gevaar af, dat hiervan een deel door guerilla-activiteiten zal worden vernietigd.

Uiteraard zal men moeten proberen de guerilla's aan te vallen op hun zwakste punten. Nu is hun belangrijkste zwakke punt — we hebben dit zojuist gezien — hun afhankelijkheid van anderen en wel van de bevolking en van steun van buitenaf. Wanneer Vo Nguÿên Giap — als variatie op een uitspraak van Mao Tse Tung — zegt, dat de betekenis van de bevolking voor de guerilla's dezelfde is als die van het water voor de vissen, dan wordt deze afhankelijkheid wel zeer duidelijk aangetoond. Men zou — deze beelddspraak in het oog houdend — nu kunnen concluderen dat guerilla's gedoemd zijn te verdwijnen of uit te sterven, zodra de bevolking zich *actief* tegen hen keert of zodra zij van deze bevolking worden gescheiden.

Immers vissen zijn gedoemd te sterven in vergiftigd water en kunnen zich evenmin handhaven op het droge. Alle deskundigen op het gebied van de guerillabestrijding zijn het er dan ook wel over eens, dat het er bij deze bestrijding om moet gaan, de actieve steun van de bevolking te verwerven. Deze tweede algemene regel wordt algemeen als de belangrijkste aangemerkt.

Nu is het verwerven van deze steun bepaald geen eenvoudige zaak. We dienen er immers van uit te gaan, dat in een reeds aan de gang zijnde guerilla-oorlog, de bevolking — hetzij vrijwillig, hetzij door terreur gedwongen — de guerilla's steunt. Praktisch altijd zal deze steun vrijwillig worden verleend in die revolutionaire oorlogen, waar de bevolking het van harte eens is met de doelstellingen der guerilla's.

In de huidige revolutionaire oorlog, die maar al te vaak door een communistische buurstaat wordt geïnitieerd, komt het evenwel geregeld voor dat de guerilla's d.m.v. terreuracties en -daden, de steun van het volk afdwingen. Dit was b.v. het geval bij de strijd in Griekenland (1946—1948) en is evenmin ongewoon bij de huidige strijd in Viet-Nam.

Om nu te beginnen met het optreden tegen guerilla's in gebieden waar de bevolking volledig op de hand van de guerilla's is: ik geloof niet dat men

er hier op mag rekenen ooit de steun van het volk te kunnen verkrijgen. Dit blijkt b.v. uit veel van de anti-koloniale oorlogen, zoals er na W.O. II vele zijn gevoerd.

Natuurlijk kan nu worden getracht deze bevolkingsteun af te dwingen d.m.v. terreur, zoals o.a. door de Duitsers werd geprobeerd in bezette delen van Rusland. Het resultaat leert ons evenwel dat deze terreur de bevolking hoe langer hoe meer activeert zélf daadwerkelijk aan de guerilla-activiteiten te gaan deelnemen. In dit geval kan „het water” eenvoudig niet worden vergiftigd. Persoonlijk zie ik hier dan ook eigenlijk maar één oplossing en wel de evacuatie van delen der bevolking naar gemakkelijk controleerbare gebieden. Afgezien van het feit dat deze evacuatie mogelijk dicht bij het begrip „deportatie van burgers” ligt, hetgeen als een oorlogsmisdrijf wordt beschouwd, wil ik er wel op wijzen dat deze maatregel enorme problemen schept en zeer veel tijd zal vergen.

Veelal zal dit een onmogelijke opgave blijken te zijn. Een voorbeeld van een dergelijke evacuatie kan mogelijk worden gevonden in de strijd van de Britten tegen de communistische Chinese rebellen op Malakka (1948—1960). Hier werden \pm 500.000 Chinezen naar zgn. beveiligde dorpen geëvacueerd en men verbrak op deze wijze het contact tussen de guerilla's en deze hen gunstig gezinde bevolkingsgroep. Deze maatregel heeft veel tot de uiteindelijke overwinning — na twaalf jaren bevochten — bijgedragen. Laten we echter niet vergeten dat bij deze opstand voornamelijk het Chinese deel van de bevolking achter de guerilla's stond en dat de Britten de overige bevolkingsgroepen hiertegen goed kon en wist uit te spelen. In de huidige revolutionaire oorlog evenwel zal wel met kans op succes, om de bevolkingssteun kunnen worden gestreden. In deze oorlog strijden zonen van hetzelfde volk tegen elkaar, het volk staat tussen de strijdende partijen in en vormt de inzet van beiden.

Nu dienen we ons wel te realiseren dat *actieve* steun van de bevolking eerst kan worden verkregen nadat deze zich veilig weet tegen repressie-maatregelen van de guerilla's. Deze maatregelen zijn vaak zeer hard en onnoemelijk wreed en ik geloof niet dat het nodig is U hiervan d.m.v. voorbeelden te laten huiveren. Toch is deze steun van het volk onontbeerlijk, vooral voor het verkrijgen van de juist in dit type oorlog zo hoogst noodzakelijke inlichtingen. In deze kring behoef ik de noodzaak van een zeer goed werkend inlichtingenapparaat niet nader toe te lichten, want guerilla's immers bevinden zich overal en nergens en de kunst is hen te vinden. Om derhalve de tweede algemene regel m.b.t. het verkrijgen van de steun der bevolking te kunnen verwerkelijken, zal eerst aan een zekere voorwaarde moeten worden voldaan.

De eerste tegenmaatregelen zullen er derhalve op moeten worden gericht de bevolking veilig te stellen tegen terreuracties van de guerilla's. Nu wordt de verleiding groot in alle steden, dorpen en gehuchten bewakingseenheden te stationeren, m.a.w. weer defensieve maatregelen te nemen. Dit zou evenwel zoveel troepen vergen, dat voor de zo noodzakelijke offensieve acties weinig of geen troepen meer beschikbaar zouden blijven, hetgeen zonder meer fataal zou zijn. Ook hier geldt dat slechts door de aanval de overwinning kan worden behaald. Men zal derhalve moeten proberen de guerilla's offensief te bestrijden en tegelijkertijd maatregelen moeten nemen het volk afdoende te beschermen. U zult het wel met mij eens zijn dat het ondoenlijk is dit gelijktijdig in het gehele land te bewerkstelligen. In de laatste decennia is dit ook wel gebleken en gelet op de ervaringen van o.a. de Fransen in Algerije en de strijd in

Griekenland kan worden geconcludeerd, dat deze maatregelen het best rayons- of districtsgewijs kunnen worden uitgevoerd. Daartoe zal eerst moeten worden bepaald in welk district of gebied men de operaties wil aanvangen. Dit kan ófwel een gebied zijn waar de guerilla's vrijwel heer en meester zijn (zgn. „Rode" gebieden) ófwel een gebied waarin zij veelvuldig acties ondernemen (zgn. „Rose" gebieden). Uiteraard dienen de gebieden waar de wettige regering zelf nog heer en meester is (zgn. „Witte" gebieden) afdoende te worden veilig gesteld.

Deze keuze zal o.a. afhangen van de economische en geografische belangrijkheid van het gebied, alsmede van de beschikbare eigen middelen. In principe zal men moeten beginnen de „Rode" gebieden te zuiveren en dan bij voorkeur dié welke grenzen aan clandestiene steun verlenende landen, ten einde te trachten hen deze steun te ontfangen. Ik kom hier straks nader op terug.

Nu is het niet mijn bedoeling U vanavond tot in details uit de doeken te doen hoe dergelijke operaties moeten worden uitgevoerd. Het Amerikaanse departement van Defensie heeft hierover reeds meerdere publikaties en richtlijnen uitgegeven, die n.m.m. voor de verschillende niveaus zeer bruikbaar zijn. In zijn boek „Counter Insurgency Warfare" geeft de schrijver David Gulalu in acht punten aan hoe hij deze acties ziet verlopen. Zijn grondbeginselen luiden:

1. concentreer voldoende strijdkrachten om de hoofdmacht van de guerilla's in een bepaald gebied te kunnen vernietigen;
2. detacheer na de vernietiging/verdriving voldoende bewakingseenheden in dit gebied om te voorkomen dat de guerilla's terugkeren en leger deze eenheden in de bevolkingscentra;
3. vestig nauwe contacten met de bevolking, maar controleer hun gangen om te voorkomen dat zij in contact treden met de overgebleven guerilla's;
4. vernietig de lokale ondergrondse politieke organisatie/cellen van de opstandelingen (vnl. politie- en contra inlichtingentaak);
5. stel d.m.v. provisorische verkiezingen plaatselijke burgerautoriteiten aan;
6. test deze autoriteiten door hen concrete taken toe te wijzen; vervang de zachte en niet competente leiders, geeft volledige steun aan de actieve;
7. groepeer de leiders zo mogelijk in een nationale politieke beweging;
8. vernietig ten slotte — met behulp van de actieve steun der bevolking — de laatste resten der opstandelingen.

Ik wil hierbij opmerken dat deze maatregelen slaan op acties in de zgn. ontwikkelingslanden en wil proberen in het kort en zonder in details af te dalen hierbij enige toelichting te geven.

Het komt er in feite op neer een bepaald gebied a.h.w. zo goed mogelijk af te sluiten en vervolgens de guerilla's d.m.v. acties van buiten naar binnen en van binnen naar buiten ófwel tot de strijd te dwingen en te vernietigen, ófwel uit dit gebied te verdrijven. Permanent „onderduiken" bij de bevolking dient onmogelijk te worden gemaakt door o.a. het verstrekken van persoonsbewijzen aan de lokale bevolking, het instellen van een avondklok, controle op het reizen buiten de woonplaats en het instellen van een zeer strenge voedseldistributie. Deze maatregelen vereisen uiteraard goed werkende bestuurs- en controleorganen.

Hierna begint de eigenlijke slag om de bevolking. Permanente bewakingseenheden en politieorganen dienen in het gebied te worden gedetacheerd, ten einde de bevolking te beveiligen, de ondergrondse politieke cellen te elimineren

en te voorkomen dat de guerilla's terugkeren. Zeer verspreid wonende bevolkingsgroepen moeten worden geëvacueerd en gecentraliseerd in eventueel nieuw gebouwde en beveiligde dorpen.

De meer mobiele en offensieve eenheden van het leger kunnen nu worden teruggetrokken en acties beginnen in een volgend gebied. De bevolking dient ervan te worden overtuigd dat de bewakingseenheden lange tijd in hun gebied zullen blijven. Bestaande wantoestanden moeten worden opgeheven en het normale leven dient z.s.m. weer een aanvang te nemen. Het gaat er om eerst dié bevolkingsgroep te activeren, die van huis uit geneigd en bereid is de wettige regering actief te steunen. Hoewel deze groep nimmer groot is — om de gedachten te bepalen $\pm 3\%$ — is het mogelijk om met hun hulp de van nature passieve *massa* van het volk achter zich te verenigen. Het is de groep van waaruit in W.O. II in bezet gebied veelal het verzet werd geboren.

De actieve steun der bevolking dient uiteindelijk o.a. te resulteren in het oprichten van zelfbeschermingseenheden, zodat bewakingstroepen kunnen worden vrijgemaakt. Heeft men de bevolking eenmaal zover gekregen, dan is het vernietigen van de overgebleven guerilla's nog slechts een kwestie van tijd.

Over het „vernietigen” wil ik nog opmerken, dat de meeste deskundigen het er wel over eens zijn, dat men de guerilla's de kans moet bieden zich over te geven. Men dient hen d.m.v. een zeer goede propagandacampagne duidelijk te maken, dat zij een eerlijke berechting kunnen verwachten en de kans krijgen na een straf tijd weer als goede burgers in de maatschappij terug te keren. Gebleken is dat guerilla's in een voor hen verloren situatie dan sneller hun verzet opgeven. Geconcludeerd moet worden dat de genoemde procedure enorme krachtsinspanningen vergt, waarbij burger en militaire instanties zeer nauw zullen moeten samenwerken.

Het volk dient duidelijk te worden gemaakt dat de regering vastbesloten is een einde te maken aan de guerilla-activiteiten en tevens dient zij een voor het volk acceptabel programma ten uitvoer te leggen. Natuurlijk is hiervoor een sterke en stabiele regering vereist.

We komen nu toe aan een derde algemene regel die bij de bestrijding van guerilla's zal moeten worden toegepast. Deze regel houdt in dat getracht moet worden de guerilla's de steun te ontzeggen van met hen sympathiserende landen. In een revolutionaire oorlog zal men derhalve moeten proberen de grenzen met landen die deze clandestiene steun verlenen af te sluiten. Ook dit is weer gemakkelijker gezegd dan gedaan. Een Chinese muur is nu eenmaal niet zomaar gebouwd en veel hangt af van het terrein. Maar het is zeker dat een goede afsluiting de moeite loont, daar de clandestiene militaire hulp vaak zeer aanzienlijk is. Zo leverde Rood China — om U een voorbeeld te noemen — in 1951 aan de Viet Minh 18.000 geweren, 1200 mitrailleurs, 200 mortieren en 50 terugstootloze vuurmonden.

Hoe effectief een goede afsluiting kan werken bewezen de Fransen in Algerije; hun kunstmatige grensafsluiting in combinatie met een effectieve zeeblokkade was in 1959 zó effectief, dat de FLN een groot deel van hun automatische wapens moest begraven wegens gebrek aan munitie.

In onherbergzame gebieden zoals zwaar bergterrein en jungle, is het afsluiten van de grenzen uiteraard zeer moeilijk en vaak onmogelijk. Hier zal men veelvuldig hinderlagen moeten leggen op de veelal schaarse verbindingswegen. Deze hinderlagen kunnen zeer effectief zijn maar men dient geduld te hebben en vol te houden. Vaak zal men er niet aan kunnen ontkomen de bevolking in een bepaalde grensstrook te evacueren, zodat geschoten kan wor-

den op alles wat zich daarna in dit gebied nog beweegt. Ook moderne mid-delen kunnen hier mogelijk worden toegepast. Zo nemen de Amerikanen momenteel in Zuid-Viet Nam proeven met ontbladeringsmiddelen om bepaalde junglegebieden open te leggen voor vliegtuigverkenningen.

Zeegrenzen zijn — o.a. met behulp van de moderne radarapparatuur aan boord van schepen en vliegtuigen — gemakkelijker te bewaken en af te sluiten dan landgrenzen. Een goede grensafsluiting bemoeilijkt in hoge mate de bevoorrading van de guerilla's, de afvoer van hun gewonden en de toevoer van in het bevriende land opgeleide guerilla's.

Na deze drie algemene regels te hebben aangegeven wil ik thans, Mijnheer de Voorzitter, iets nader ingaan op de eisen die moeten worden gesteld aan het reguliere leger bij de bestrijding van guerilla's. In de eerste plaats dient het reguliere leger een zo groot mogelijk numeriek overwicht te bezitten. Een verhouding van 10 à 20 op 1 moet volkomen normaal en wenselijk worden geacht, daar guerilla's nu eenmaal zeer moeilijk grijpbaar zijn en veel troepen met bewakingstaken moeten worden belast.

In de revolutionaire oorlog zal de regering van het betrokken land derhalve maatregelen moeten nemen de sterkte van het parate leger op een zo vroeg mogelijk tijdstip zo hoog mogelijk op te voeren, ten einde de guerilla's dag en nacht te kunnen opjagen en te voorkomen dat zij ooit toekomen aan de zgn. „derde fase" van deze oorlog. Nu vergt dit type oorlog zeer veel infanterie-eenheden, terwijl zware artillerie, zware tanks, supersonische straalvliegtuigen, kernwapens en kernonderzeeboten nutteloos zijn in deze strijd. Het moge misschien paradoxaal klinken, maar hoe minder „modern" de strijdkrachten zijn, hoe beter ze veelal kunnen optreden tegen guerilla's.

Natuurlijk wil ik niet beweren dat de moderne techniek niet veel zou kunnen bijdragen tot de effectieve bestrijding van guerilla's. Zo stellen b.v. de huidige helikopters de commandant in staat tactische reserves snel in te zetten in bedreigde gebieden en met behulp van verkenningsvliegtuigen en helikopters guerilla-eenheden vaak snel te lokaliseren. In de V.S. houdt men zich de laatste jaren intensief bezig met spoorwerk en ontwikkeling op dit gebied. Het eigenlijke gevecht evenwel wordt geleverd door infanterie-eenheden, waarbij steun van mortieren en lichte artillerie meestal voldoende is. Het infanteriebataljon, versterkt met een batterij lichte artillerie is een zeer goede eenheid om als basiseenheid te fungeren bij de guerrillabestrijding. Een dergelijk bataljon kan versterkte compagnieën c.q. pelotons zelfstandig laten opereren.

Aan deze bataljons dient in de eerste plaats de active bestrijdingsrol te worden toebedeeld. Het zal dus zaak zijn zoveel mogelijk mobilisabele infanteriebataljons onder de wapenen te roepen. Bovendien dienen in deze actieve rol te worden betrokken speciaal opgeleide eenheden als commando's, mariniers en parachutisten. Al deze eenheden — dus ook de infanteriebataljons — dienen zich te specialiseren op het patrouillelopen, het gevecht bij nacht, de hinderlaag, de infiltratie etc.

Het is een oorlog van list tegen list en van fantasie tegen fantasie. Nu geloof ik niet dat het juist zou zijn de goed uitgebalanceerde krijgsmacht te reorganiseren tot praktisch uitsluitend infanterie-eenheden, daar de betrokken staat dan wel zeer kwetsbaar zou worden voor *openlijke* agressie van een vijandige staat en — zoals ik in het begin van mijn betoog reeds stelde — de krijgsmacht van een staat is tot nu toe in eerste instantie bestemd deze vorm van agressie te voorkomen. Ook geloof ik niet dat een staat het zich kan per-

mitteren twee legers te bezitten, zoals door de Fransman L'Arteguay wordt gesteld; dit zou naar mijn mening de financiële draagkracht van de staat snel te boven gaan.

Wel zit er misschien iets in de opvatting van andere Franse militaire deskundigen die een soort 2e leger willen organiseren en opleiden om de strijd in het eigen land voort te zetten, nadat dit land door een vijandige staat is bezet. Dit 2e leger bestaat dan evenwel in vredestand uit territoriale eenheden en wordt momenteel in Frankrijk wel L'Armée de Maquis genoemd.

Zonder reorganisatie van het bestaande leger zullen voor de bewakingstaken waarschijnlijk onvoldoende infanterie-eenheden beschikbaar blijven. Deze taak dient daarom voor een deel te worden opgedragen aan niet-infanterie-eenheden. Immers ook zij moeten in staat zijn als infanteristen te kunnen optreden en reeds vele malen hebben huzaren, kanonniers en genisten bewezen uitstekend infanteriewerk te kunnen verrichten. Natuurlijk dient de persoonlijke bewapening te worden aangepast en zal de noodzakelijke opleiding niet mogen worden vergeten. Deze bewakingstroepen zullen — zoals ik reeds eerder opmerkte — actief en offensief moeten optreden en in hun gebied onophoudelijk moeten patrouilleren, hinderlagen leggen etc.

De eenheden die de actieve bestrijdingsrol is toebedacht dienen zeer mobiel te zijn en te kunnen beschikken over de modernste transportmiddelen als helikopters en terreinvoertuigen. Alle eenheden dienen — zodra zij in contact komen met de vijand — zeer agressief op te treden en zo snel mogelijk tot de aanval over te gaan. Verliezen zullen hierbij moeten worden aanvaard. Ik vermeld dit punt speciaal, omdat gebleken is dat juist in dit type oorlog de neiging bestaat om in het gevecht met de toch zoveel zwakkere guerilla's verliezen te voorkomen. Dit is menselijk natuurlijk zeer verklaarbaar, maar het resultaat is vaak dat de aanval dan eerst op gang komt als de guerilla's reeds zijn ontkomen. Het is immers niet hun tactiek te strijden tegen een sterkere tegenstander. Natuurlijk vraagt deze agressiviteit een zeer hoog moreel van het reguliere leger. Dit moreel — en hiermede wil ik eindigen, Mijnheer de Voorzitter — dient vooral hierom zo hoog te zijn omdat gevochten wordt tegen een door een ideologie bezielde partijleger.

Dit is een moeilijk probleem, daar een anti-guerillaoorlog altijd lang duurt en vaak nogal uitzichtloos is. Zeer bewust dient er daarom naar te worden gestreefd elke militair tot een volledige medewerker te maken van het wettig gezag.

Samenvattend kan worden gesteld dat:

1. het reguliere leger z.s.m. het initiatief in handen dient te nemen en een zo groot mogelijk numeriek overwicht moet zien te bereiken;
2. de guerilla's moeten worden aangevallen op hun zwakste zijden en wel op hun afhankelijkheid van de bevolking en van de steun van buiten af;
3. het reguliere leger zeer agressief moet optreden, waarbij verliezen moeten worden aanvaard; de guerilla's dienen dag en nacht te worden opgejaagd;
4. een hoog moreel een absolute waarde is voor het bevechten van de eindoverwinning.

Ten slotte rest ons nog één vraag te beantwoorden, Mijnheer de Voorzitter en die vraag luidt: „Moeten wij in het Westen nu reeds rekening houden met het optreden van guerilla's?”

Majoor Dijkstra:

Ik geloof dat ons antwoord daarop volmondig ja moet zijn. Als we dan in de eerste plaats bekijken het optreden van guerilla's in de koude oorlog, dus de bedekte agressie met behulp van guerilla's, dan kan dit eerst plaatsvinden als de omstandigheden in een staat daartoe de gelegenheid bieden. Het is dus nodig dat iedere staat zorgt dat de orde in eigen huis zo hecht mogelijk is en dat een goed motief om zich tegen het wettig gezag te keren niet aanwezig is. Dit is nauwelijks een militaire zaak maar veel meer een zaak die ligt op politiek, sociaal en economisch terrein. Voorkomen zal moeten worden dat b.v. door een voortdurende kritiek het vertrouwen in de overheid gaat verloren, dat de ontwikkeling van een land zo onregelmatig verloopt dat bepaalde bevolkingsgroepen achterblijven.

Tevens zal het nodig zijn om die elementen, die zich mogelijk zouden lenen voor het uitvoeren van subversieve handelingen, scherp te controleren. Uiteraard mag dit nooit ontwaarden in het creëren van een politiestaat welke de vorm is die sommige landen scheppen om zich te vrijwaren tegen verzet tegen het gezag. Maatregelen in een democratie zullen altijd moeten geschieden onder strenge controle van het parlement.

Strijdkrachten en politie zullen in staat moeten zijn op te treden tegen subversieve activiteiten, zij moeten in de eerste plaats de solide fundering vormen waarop de orde in de staat kan worden gebaseerd.

Majoor Numan:

Bezien we dan vervolgens het optreden van guerilla's in de beperkte en de totale oorlog, dan zijn wij ervan overtuigd dat in dergelijke oorlogen guerilla's op grote schaal en nog in grotere mate dan in W.O. II zullen worden gebruikt.

In de eerste plaats zullen we rekening moeten houden met het optreden van guerilla's in de achtergebieden en in het achterland. De hier optredende territoriale en verzorgingseenheden zullen derhalve in staat moeten zijn zich tegen een dergelijk optreden te verdedigen, hetgeen betekent dat zij als infanteristen moeten kunnen vechten. Doch ook zullen we ons moeten voorbereiden op het samenwerken met guerilla's die — ten behoeve van ons — optreden in de vijandelijke achtergebieden en het vijandelijk achterland. Hun optreden zal met de acties van de reguliere strijdkrachten moeten worden gecoördineerd. Liaison zal met hen tot stand moeten worden gebracht en de noodzakelijke steun zal hen moeten worden verschaft. Dit betekent dat wij zelf moeten kunnen beschikken over personeel dat voor deze taak is opgeleid.

Majoor Dijkstra:

Mijnheer de Voorzitter, mijne heren, mogen wij dan nu deze voordracht besluiten door te concluderen dat:

uit de geschiedenis blijkt dat de guerilla-oorlog uitgegroeid is tot een vorm van moderne communistische agressie,

dat het immuun doen blijven of maken van een staat tegen een dergelijke agressie veel meer is dan alleen maar een militair probleem,

dat de reguliere strijdkrachten optreden en bestrijden van guerilla's dienen te bestuderen en te beoefenen omdat de rol die guerilla's in de moderne oorlog kunnen spelen zeer groot zal zijn, dat dit niet wil zeggen dat de modern uitgeruste strijdkrachten voor het voeren van een conventionele of kernwapenoorlog niet meer nodig zouden zijn, maar dat zij de principes van de guerilla-

oorlog dienen te kennen en meer nog de bestrijding te doen beoefenen door alle eenheden.

De Voorzitter:

Ik dank de beide Heren zeer voor hun voordracht. Ik neem aan dat wanneer er vragen bij het gehoor zijn gerezen, zij bereid zijn daarop in te gaan. Mag ik dan diegenen verzoeken, die vragen bij zich hebben voelen rijzen, zich in de pauze op te geven bij mijn rechterbuurman, Overste Ten Boske.

Wij zullen nu twintig minuten pauzeren.

PAUZE

De Voorzitter:

Mijne Heren, de bijeenkomst wordt voortgezet en ik wil graag het woord geven aan Kapitein Sijstermans.

Kapitein Sijstermans:

Mijnheer de Voorzitter, mijne Heren, ik zou mij bij mijn vraag willen beperken tot de mogelijkheid van rode guerilla-activiteit in West-Europa en wel speciaal tot Nederland.

Zoals bekend heeft Rusland zijn agenten en zijn kernen reeds lang voor het uitbreken van een conflict in elk land aanwezig.

Ik zou U willen vragen of hier in Nederland aan enkele punten van de bestrijding van een guerilla-oorlog, wel voldoende aandacht wordt besteed.

In een guerilla-oorlog strijdt men tegen een bijna onzichtbare vijand.

Van groot belang acht ik daarom, het tijdig onderkennen van potentiële guerillakernen en nog wel, voordat deze tot enige actie zijn overgegaan.

Ik zou als belangrijkste bestrijdingsmiddel na deze onderkenning willen zien, de infiltratie in deze kernen door speciaal daarvoor opgeleid personeel.

Dit personeel moet of tijdelijk of blijvend met deze kernen medewerken om, of aan het wettig gezag inlichtingen te verstrekken om op het juiste moment toe te kunnen slaan, of storend en ondermijnend in deze centra te kunnen werken, of voor of tijdens een gevecht zodanige inlichtingen te verstrekken, dat door een hinderlaag of op andere wijze een beslissing kan worden afgedwongen in het voordeel van eigen troepen, zelfs van geringe sterkte.

Omdat de majoor Numan gesteld heeft, dat zelden of nooit voldoende eigen troepen aanwezig zijn om effectief tegen guerilla's op te treden, in verband met de vele te beveiligen objecten en de grote gebieden waarin opgetreden kan worden, wil ik vooral op het belang van deze bestrijdingsmogelijkheid wijzen.

Ik zou dus haast willen zeggen, de strijdwijze van guerilla tegen guerilla.

Ik dank U.

Majoor Numan:

Kapitein Sijstermans heeft gesteld, dat Rusland thans reeds overal kernen heeft van mogelijke verzetshaarden en dat rode guerilla-activiteiten in Nederland mogelijk reeds zijn georganiseerd. Ik geloof dat dit juist is. Als U kijkt naar de tweede wereldoorlog dan ziet U dat het communistisch verzet in West-Europa, b.v. in Frankrijk en ook in Nederland, eerst begonnen is toen Rusland in oorlog kwam met Duitsland en, laten we maar eerlijk zijn, praktisch door de gehele communistische partij werd daaraan deelgenomen.

En wordt er nu in Nederland voldoende aandacht aan besteed? Ik weet het niet, we hebben o.a. een B.V.D. en ik geloof wel dat we mogen aannemen, dat diegenen in Nederland, die geneigd zouden zijn mede te werken ons gezag omver te werpen, wel goed in de gaten worden gehouden. Aan de andere kant ben ik wel eens bang — ik weet niet of het juist is, maar U leest het op het ogenblik wel in de kranten — om de communisten toch ook zendtijd te verlenen voor onze televisie enz. Ik vraag mij wel eens in alle ernst af: moet de democratie zover gaan, dat ze haar eigen gezag doelbewust laat ondermijnen? U kunt het nu al horen voor de radio, wanneer bepaalde groeperingen bezig zijn hun politieke meningen voor radio en televisie te verkondigen. Ik geloof dat daar een groot gevaar in schuilt. En ik vraag me dus af: moeten wij zover gaan? Het tijdig onderkennen, is dus zeker nodig, wij moeten tijdig kunnen ingrijpen. Maar wij moeten wel oppassen — en dat heeft Majoor Dijkstra ook zeer nadrukkelijk in zijn voordracht naar voren gebracht — dat we niet moeten verworden tot een politiestaat.

Infiltratie in de kernen is volgens mij zeker mogelijk. Een aardig voorbeeld hiervan is meen ik wel de communistische partij in Amerika, het staat openlijk in allerlei publikaties die U hierover kunt lezen. De F.B.I. schijnt zodanig geïnfiltrerd te zijn in de communistische-Amerikaanse partij, dat deze nauwelijks tot werken in staat is.

En dan ten slotte, of wij nu reeds niet ons leger meer moeten vormen? Ik meen dat wij dit beiden reeds in onze voordracht gebracht hebben, wij geloven zeer zeker van ja. Wij moeten ons leger vormen, zeker die eenheden die in de achtergebieden blijven, zoals verzorgingseenheden en territoriale eenheden, moeten geoefend worden in het bestrijden van guerilla's en mogelijk dat wij nu reeds een deel van onze troepen kunnen opleiden voor het guerilla-werk.

Heb ik hiermede Uw vraag beantwoord?

De Voorzitter:

Als ik aan het eind van deze avond nog iets in het midden wil brengen, dan is dat in de eerste plaats een woord van grote dank aan de inleiders, voor de originele wijze waarop zij, in een samenspraak, dit onderwerp voor ons hebben ingeleid. Niet alleen de originele wijze, maar ook de zeer gedegen wijze waarop het onderwerp door hun beiden is behandeld.

Ik wou nog wel even ingaan op wat Majoor Numan in zijn beantwoording heeft gezegd of het nodig was partijen, die nu niet bepaald als gezagsgetrouw kunnen worden aangemerkt, toch de nodige vrijheden toe te staan. Ik meen dat zodra een democratie begint met bepaalde groepen beperkingen op te gaan leggen, dat het dan geen democratie meer is. Bovendien meen ik, dat een democratie, die zich sterk genoeg voelt en meent dat hij inderdaad een ware democratie is, deze vrijheid zonder bezwaar aan die andere kan toestaan en zeker niet moet vervallen in de methode die de andere partij zo gaarne toepast. Want daar lijdt de maatschappij in mijn ogen toch al een beetje aan, o.m. dat wij wel altijd vertellen dat wij geen communist willen worden, maar dat we toch al een heel eind op weg zijn het koudweg te zijn.

Wanneer ik nu mag ingaan op de voordracht zelve, dan moet ik na mijn lovende woorden, toch een woord van kritiek laten horen. Ik meen dat twee dingen een beetje door elkaar heen zijn gelopen, juist door de opzet om er zoveel mogelijk een aaneensluitend verhaal van te maken. Ik meen dat we

twee dingen toch goed moeten onderscheiden, nl. de guerilla die men gaat plegen omdat men door een vijandelijke macht geheel of gedeeltelijk wordt bezet en daartegenover de aggressieve guerilla, die dus de tegenstander wil loslaten, om daarmee van binnen de weerstand te kunnen uithollen. Inderdaad en terecht is door de inleiders gesteld, dat hoe gezonder een samenleving is, hoe minder vraagstukken zich in deze samenleving voordoen, hoe minder men natuurlijk kans heeft op deze subversieve acties die worden gestimuleerd door een eventuele tegenstander; dat staat als een paal boven water.

Tevens is gesproken over de steun van de bevolking en de hulp van buitenaf. Mijn mening is, dat wanneer de steun van die bevolking niet wordt verkregen door terreur van de guerilla, maar wanneer deze steun van de bevolking aan deze subversieve guerilla vrijwillig wordt gegeven, dat dan niet alleen de bestrijding weinig kans maakt, maar bovendien dat die eigenlijk ook niet op zijn plaats is. Want blijkbaar wenst dan die bevolking, of heersen er zodanige toestanden in dat land, dat de bevolking en bloc zich min of meer verzet tegen het heersende regime. Ik meen dan, dat men dus een guerilla die daaruit voortvloeit zeer bezwaarlijk en moeilijk niet alleen zou kunnen bestrijden, maar dat het dan ook niet op zijn plaats is.

Terecht is gesteld, door de beide inleiders, dat de bestrijding van de guerilla zeer actief moet geschieden. Het is, ja het klinkt een beetje vreemd, tenminste tegenwoordig, maar ik kan het toch niet nalaten het te zeggen, maar wij hebben daarvan voorbeelden in onze eigen geschiedenis. De gehele pacificatie in Indië is op deze wijze tot stand gebracht en het sprekendste voorbeeld ervan is o.a. de Atjeh-oorlog. Het loslaten van de versterkte linie, die men tijdens heeft gehandhaafd tot Van Heutz dit systeem doorbrak en met zijn mobiele colonnes het land inging en de voornaamste opstandelingen najoeg, of liet najagen, heeft op den duur tot een volledig succes gevoerd.

En ik meen ook, dat in het geheel van de voordracht, voornamelijk het accent is komen te liggen op de subversieve guerilla, die wordt geïnitieerd van buiten af, wordt gesteund van buiten af en die zich door terreur bij de bevolking tracht te handhaven en daarin tracht onder te duiken. Nu meen ik, dat inderdaad daarmee de methoden, zoals die o.a. door Majoor Numan uitvoerig zijn uiteengezet, toepassing dienen te vinden.

Zo heeft Majoor Numan o.a. gezegd: je moet bepaalde eenheden van tevoren al klaarmaken om een guerilla te kunnen onderdrukken en daarvoor moet je tijdig mobilisabele troepen tegen deze guerilla kunnen inzetten. Nu is voor mij de vraag, wanneer die guerilla ontstaat en steun van de bevolking geniet, met andere woorden leeft in die bevolking, of dan mobilisabele eenheden nu juist wel geschikt zijn om op te treden tegen deze subversieve actie. Want ik ben bang dat zij dan al reeds besmet zijn door die steun, die de bevolking dan toch blijkbaar bijdraagt voor deze actie.

Ten slotte wou ik zeggen, dat ik met de conclusie, zoals die ook door Majoor Dijkstra is gesteld, wat betreft de subversieve guerilla, mij volledig kan verenigen. We moeten dat goed in gedachten houden en we zullen inderdaad maatregelen moeten treffen om daar te zijner tijd voldoende tegen te kunnen optreden.

Nogmaals dank ik U beiden bijzonder voor de zeer interessante inleiding die U voor ons heeft willen houden en voor de beantwoording van de vragen. De vragensteller dank ik voor de verlevendiging van het debat en ik wil dan

gaarne zowel de Commandant als de Mess President bijzonder hartelijk bedanken voor de gastvrijheid, die wij vanavond hier hebben mogen ondervinden. Hiermede wil ik gaarne deze bijeenkomst sluiten (applaus).

Te 's-Gravenhage

De Voorzitter:

Mijne Heren, ik open onze laatste werkbijeenkomst van het jaar en heet U allen van harte welkom.

Alvorens echter het woord te geven aan de sprekers van hedenavond, wilde ik enige andere zaken afhandelen.

Zoals U allen weet bestaat onze Vereniging a.s. donderdag 100 jaar. Opmerkelijk gemaakt door onze geschiedschrijver, hadden we ontdekt dat we een omissie hadden begaan en de Prins, die al jaren lid van onze Vereniging is, nog geen bewijs van onze grote dankbaarheid voor zijn belangstelling hadden gegeven. We hebben hem gevraagd of hij bereid zou zijn het erelidmaatschap te aanvaarden; hij heeft daar goedgunstig op beschikt en wij hebben hem dus het erelidmaatschap van onze Vereniging aangeboden, met de dank voor de aanvaarding.

Ten tweede, is he zot dat, naar aanleiding van het 100-jarig bestaan, een Gedenkboek is samengesteld, dat deze week zal verschijnen. Dit Gedenkboek is in wezen samengesteld door Generaal-Majoor De Wolf. Hij heeft daar praktisch drie jaar aan gewerkt en ik mag wel zeggen, vooral de laatste twee jaar dag aan dag, zo niet de nachten daarbij inbegrepen. Het is aan zijn werk te danken, dat niet alleen dit Gedenkboek een waardig vertegenwoordigend stuk wordt voor onze Vereniging, maar bovendien dat dit Gedenkboek nog juist op tijd is klaar gekomen. Hij heeft al deze grote en zware arbeid con amore verricht en ik zou U dus willen voorstellen als dank van onze Vereniging, hem het erelidmaatschap van onze Vereniging te willen aanbieden (applaus). Generaal, U hoort het, de vergadering is unaniem van mening hoezeer U dit heeft verdiend. Wij wensen U van harte geluk met dit nieuwe lidmaatschap en ik hoop dat U het zelf ook plezierig vindt. Te zijner tijd hopen wij U de oorkonde gecalligrafeerd aan te bieden.

Generaal De Wolf:

Mijnheer de Voorzitter, mag ik U hartelijk danken voor dit voorstel van het Bestuur. Het is ongeveer een halve eeuw geleden dat ik in Uw Vereniging mocht binnentreden. Mocht binnentreden, want in die tijd bestond er nog ballotage. Je werd niet zomaar lid. Ik moet U wel bekennen, dat toen ik Uw Vereniging binnenkwam, ik bepaald niet de verwachting had, dat ik ooit nog eens erelid zou worden.

Het Gedenkboek heb ik met veel genoegen samengesteld; het werk heeft mij zwaar geboeid en ik hoop dat diegenen die straks het boek lezen, ook door deze materie zullen worden getroffen. Nu pas is gebleken, dat het gehele onderwerp, dat wil zeggen de Nederlandse militaire literatuur van omstreeks 1850 af, nog een onontgonnen studiegebied is. Dit Gedenkboek is slechts een eerste poging om dit manco op te heffen. Er is mij bij deze studie ook meer dan ooit gebleken, het grote belang, de grote betekenis van de Vereniging voor de opinievorming, niet alleen in de militaire sector, maar ook daarbuiten, vooral in de parlementaire wereld.

Ik stel het dan ook op hoge prijs, toegevoegd te worden aan de 15 ereleden die, sinds de oprichting werden benoemd, en ik dank U daarvoor zeer. Het is

mij een groot voorrecht geweest om dit Gedenkboek voor Uw Vereniging te hebben mogen samenstellen.

De Voorzitter:

Wij hopen dat U het met hetzelfde genoegen heeft aanvaard, als wij het U hebben mogen verlenen.

Ten derde zal helaas mijn linkerbuurman, Generaal Thijssen, onze ondervoorzitter, ons moeten gaan verlaten. Hij is benoemd op een nieuwe post, een post in Washington, zodat hij geen deel meer uit kan maken van het Bestuur onzer Vereniging. Wij betreuren dit zeer, niet alleen voor wat hij voor de Vereniging heeft verricht, maar ook voor de onderlinge verstandhouding, de bijzonder aangename samenwerking die wij in het Bestuur met hem hebben mogen ervaren. Ik wil hem gaarne van deze plaats bedanken, niet alleen voor alles wat hij voor de Vereniging heeft verricht, maar ook voor de bijzonder plezierige wijze waarop wij samen de belangen van de Vereniging hebben mogen behartigen. Ik hoop dat hij in zijn nieuwe functie mag vinden wat hij daarvan verwacht en ik wens hem verder het allerbeste toe (applaus).

Hiermede zijn mijn mededelingen en voorstellen uitgeput en ik wil nu gaarne het woord geven aan de sprekers van hedenavond voor het houden van hun voordracht: Het optreden van guerilla's en het bestrijden daarvan.

VOORDRACHT

De Voorzitter:

Ik dank de beide heren voorlopig zeer voor hun voordracht.

In de eerste plaats zou ik U willen zeggen, dat onze Vereniging een 1500 leden telt en ik meen dat het aantal, gezien de grootte van ons officierscorps, belangrijk te laag is. Ik zou dus graag een beroep op hen willen doen, die nog geen lid zijn onzer Vereniging, zich in de pauze te willen opgeven bij mijn rechterbuurman, Overste Ten Boske.

Ten tweede weet ik dat de beide sprekers bereid zijn, vragen die bij U zijn gerezen, na de pauze te beantwoorden. En ik zou willen vragen, dat degenen die in debat willen treden, of die een bepaalde vraag wensen te stellen, zich inschrijven eveneens bij mijn rechterbuurman, Overste Ten Boske.

Wij zullen nu een kwartier pauzeren.

PAUZE

De Voorzitter:

Mijne Heren, de vergadering wordt voortgezet en het woord is aan Ritmeester Huyts.

Ritmeester Huyts:

Mijnheer de Voorzitter, ik worstel met een kleine tegenstrijdigheid. Ik heb in het verhaal beluisterd dat, om de bevolking op je hand te krijgen, terreur niet de aangewezen weg is, omdat dat een averechtse uitwerking zou hebben, daarbij werd Rusland als voorbeeld aangehaald. En nu is mijn vraag en misschien kan één van de inleiders deze beantwoorden: Hoe komt het dan dat in Zuid-Vietnam, de Vietcong de bevolking op de hand hebben gekregen door deze terreur. Want het is bekend, dat sinds de stichting van een Noord- en Zuid-Vietnam, de Vietcongrebellen 25.000 regeringsambtenaren in Zuid-Vietnam van kant gemaakt hebben en op deze manier, althans op het platte land, de bevolking op hun hand hebben gekregen.

Dat was mijn vraag, Mijnheer de Voorzitter.

Kapitein Woerlee:

Mijnheer de Voorzitter, mijn vraag is eigenlijk een tweeledige. De eerste vraag is: heeft het zin en zien de geachte inleiders een mogelijkheid om guerilla's met guerilla's te bestrijden? Ten tweede: zien de geachte inleiders een mogelijkheid om een guerillaoorlog te voeren in hoog geïndustrialiseerde landen, die een zeer grote bevolkingsdichtheid bezitten (b.v. hier in Nederland), zowel in offensieve als in meer defensieve zin. M.a.w. het optreden van, laten we nu maar zeggen, communistische guerilla's hier in Nederland en, bij een onverhoopte bezetting van ons land, een voortzetting van de strijd door middel van guerillaoorlogvoering in een moderne en meer uitgebreide vorm dan dit in de laatste wereldoorlog is geschied? Men spreekt hierbij in sommige vakbladen wel van de „steenwoestijn van het Westen", waarin men dan mogelijk kan onderduiken en waarin of waar vanuit men kan vechten. Ik dank U wel

Kapitein Hiddema:

Mijnheer de Voorzitter, bij het beluisteren van de inleiding door beide inleiders over dit wel erg moeilijke onderwerp, is het mij opgevallen, dat er geen

onderscheid is gemaakt tussen de diverse soorten guerilla's die er m.i. eigenlijk bestaan. Ik geloof nl. dat er drie soorten guerilla's zijn: In de eerste plaats de guerilla die gevoerd wordt door en vanuit de bevolking, in een door een vijand bezet gebied. Dat is dus de guerilla, zoals wij die hier in West-Europa hebben gevoerd, de Franse Maquis en ook in ons eigen land, die wordt gevoerd om de bezetter er weer uit te werken.

De tweede vorm van guerilla is de guerilla, die ontstaat in een land waarin de regering niet gedragen wordt door de bevolking. Dus een land met een regering die hoofdzakelijk haar macht steunt op terreur, op corruptie en al dergelijke kwalijke praktijken meer, waarin uit de bevolking en eventueel geïnjecteerd van buiten af een beweging ontstaat. Die beweging neemt steeds vastere vormen aan en gaat dan uiteindelijk worden een reguliere armee, zoals de geachte inleiders ook hebben gezegd, en dan is meestal het pleit beslecht ten gunste van deze guerilla.

Een derde vorm, hoewel vrij vaag en daar zou ik niet te ver op in willen gaan, is de confrontatiepolitiek van Soekarno. Het zenden van mensen, eerst naar Nieuw-Guinea en nu naar diverse delen van Maleisië, is toch ook een soort guerilla. Wat daarmee beoogd wordt, is voor ons allemaal, geloof ik, wel een raadesl.

Maar in principe hebben deze drie soorten guerilla wel één ding gemeen: de strijd gaat om de gunst van de bevolking, om de bevolking op eigen hand te krijgen. Daarom geloof ik, dat de guerillabestrijding niet in de eerste plaats een militaire aangelegenheid is, maar een politieke, een staatsbestuurlijke aangelegenheid.

Ik zou graag de mening van de geachte inleiders hierover horen. Dank U wel.

Majoor Beckers:

Mijnheer de Voorzitter, het heeft mij verwonderd, dat de geachte inleiders bij hun betoog voor de bestrijding van de guerilla, betrekkelijk weinig aandacht hebben besteed aan de taak die de Luchtmacht kan hebben bij deze bestrijding. U hebt nl. ten tonele gevoerd de helikopters die een inzicht kunnen geven aan de commandant van het terrein, die ten dienste gemaakt kunnen worden voor snel inzetten van troepen, vervoer, transport. U hebt weinig aandacht geschonken aan de vele nieuwe ontwikkelingen en ik wil daarbij illustreren dat in Amerika daarvoor prijsvragen zijn uitgeschreven en dat zeker een zevental ontwerpen van vliegtuigen bekend zijn, de zgn. Coinvliegtuigen, speciaal ontworpen voor de bestrijding van guerillatroepen. Ook oudere typen vliegtuigen, schroefvliegtuigen zijn daarvoor gewijzigd en gemoderniseerd, speciaal met de taak bestrijding van de guerilla. Heel speciaal kunnen vliegtuigen een taak hebben bij het afgrendelen van een gebied dat voor de infanterie vrijwel ontoegankelijk is.

Ik wilde vragen aan de inleiders, of zij niet menen dat hier toch wel een taak voor de Luchtmacht, in een speciale confugeratie van de vliegtuigen, is weggelegd. Ik dank U.

Luitenant Kolonel Heslinga:

Mijnheer de Voorzitter, het betoog van de beide inleiders heeft bij mij vele vragen op dit gebied weggenomen. Uiteraard zijn er ook nog de nodige vragen blijven bestaan. Eén daarvan zou ik hiervan graag in het midden willen brengen en die heeft betrekking op het oorlogsrecht. Ik geloof dat het Majoor Numan

was, die heel zijdelings dit aspect even heeft aangeraakt, toen hij zei: „de verplaatsing van gehele bevolkingstroepen begint toch verdacht veel te lijken op een deportatie en derhalve een oorlogsmisdrijf“. Nu is het toch zo, dat van communistische zijde deze bevrijdingsoorlog, als een volkomen formeel iets wordt gezien en dat de facto wij toch van Westerse zijde deze vorm van oorlogvoering meer of minder stilzwijgend ook als zodanig hebben aanvaard. De vraag rijst derhalve of het niet tijd wordt om het oorlogsrecht thans ook te trachten aan te passen aan deze gewijzigde vorm van oorlogvoering. Nu komt de moeilijke vraag in de richting van de inleiders: Achten deze inleiders het mogelijk het oorlogsrecht aan deze vorm van oorlogvoering aan te passen en zo ja in welke richting zal dit dan moeten gaan? Ik dank U zeer, Mijnheer de Voorzitter.

Majoor Dijkstra:

Wij hebben geprobeerd de buit te verdelen, Mijnheer de Voorzitter, 5 : 2 komt niet zo mooi uit. Wij hebben nu ieder maar 2½ vraag genomen, als U het goed vindt. Mag ik dan in de eerste plaats de vraag beantwoorden van Kapitein Woerlee. Bestrijding van guerilla's met guerilla's. Natuurlijk zou dat een uitnemende oplossing zijn, ik zou hier b.v. voor het korps commandotroepen een zeer goede taak zien, deze uitzonderlijk goed opgeleide soldaten kunnen zeer goed worden gebruikt voor het bestrijden van guerilla's. Maar als U dat zou willen gaan doen, dan komt hier het probleem dat U naast Uw toch al veel kostende en veel mankracht vergende conventionele leger, een zeer groot tweede leger ook van parate troepen, op moet gaan bouwen, die U als guerilla's oefent om guerilla's te bestrijden. En wij hebben geprobeerd in onze inleiding te stellen, dat dat wel eens ver boven de krachten van vele staten zou kunnen gaan, dat we derhalve zullen moeten proberen onze conventionele strijdkrachten te gebruiken voor het bestrijden van guerilla's en daarnaast natuurlijk gebruik te maken van die aanwezige speciale eenheden als commandotroepen en mariniers. De Fransen hebben het gevonden, dat is even door de heer Numan aangetipt, in de opleiding van hun territoriale troepen in hun eigen achterland, die ze speciaal richten op guerillabestrijding, terwijl hun force d'intervention zich puur richt op het vechten van de conventionele c.q. kernwapenoorlog. Of U helemaal, en daarover ben ik zoëven al met één van de heren van het bestuur in discussie gekomen, zich kunt vastbijten op het gebruik van volledige, territoriale dus mobilisabele eenheden tot het bestrijden van guerilla's, is een grote vraag. Mag ik U dus antwoorden dat indien men het op zou kunnen brengen om speciaal geoefende eenheden bij de hand te hebben, als parate eenheden, naast de conventionele strijdkrachten, dat natuurlijk ideaal zou zijn. De vraag over het gebruik van guerilla's in hoog geïndustrialiseerde landen met een grote bevolkingsdichtheid, b.v. Nederland. In Nederland zullen wij, geloof ik, nooit kunnen komen tot een guerilla-oorlogvoering op grote schaal en indien hier een guerilla-oorlog gevoerd zal moeten worden, zal dat veel meer zijn in de vorm van terreuracties met zeer kleine groepen, 5 tot 10 man, zoals er gevoerd is op Cyprus, hoewel het terrein daartoe niet dwong. En U zult dus in een dicht bevolkt land, dat zich qua terrein nauwelijks leent voor het opbergen en het zgn. doen verdwijnen van grote eenheden, niet een guerilla-oorlogvoering met grote eenheden kunnen voeren, maar wel terreuracties met kleine groepen, die gemakkelijk in deze dichtbevolkte streek kunnen verdwijnen. Eén van de voorbeelden b.v. is Warschau, dit zult U zich uit de

laatste wereldoorlog herinneren, waar op een gegeven moment de terreur-detachementen zich samenvoegden tot guerilla-eenheden van vrij grote sterkte, die zich in de stad hebben vastgebteen. Dit had rampzalige gevolgen en kon alleen maar succes hebben, indien het niet al te lang duurde. En toen het te lang ging duren, waren de guerilla's dan ook ten dode opgeschreven.

Kapitein Hiddema sprak over een onderscheid in soorten. Ik heb geprobeerd in mijn inleiding dat onderscheid aan te geven, in de drie soorten die Kapitein Hiddema noemde. In de eerste plaats de guerilla die optreedt in bezet gebied, de guerilla die kan rekenen op de volledige steun van de bevolking, het Spaanse voorbeeld dat ik noemde, dat is ook de guerilla geweest in de door de Duitsers bezette gebieden. Deze guerilla is bijzonder moeilijk te bestrijden door de vijandelijke bezetter en die zal meestal terug moeten grijpen tot terreur-acties tegen de bevolking, om die guerilla-oorlog werkelijk de kop in te drukken. Een tweede vorm is de guerilla als opstandeling tegen het wettige gezag, vrijwel zonder steun van buiten, wat o.a. in Cuba in het begin het geval is geweest en wat kan gebeuren in een staat waarvan de regering zodanig corrupt is, dat de grote massa van de bevolking deze regering niet langer wenst. Indien werkelijk deze bevolking volledig achter de guerilla staat en de opstand werkelijk uitgroeit tot een massaal verzet tegen het corruptie-regime, kan ook een dergelijke guerilla succes hebben. Dan zal een optreden tegen de guerilla's wederom van de zijde van het corruptie-regime vrijwel alleen met behulp van terreur de kop in kunnen worden gedrukt. En de derde vorm die Kapitein Hiddema noemde, de agressie, dat is inderdaad wat wij als laatste voorbeeld hebben genomen, en dat de heer Numan betrokken heeft in zijn punt over de bestrijding, wat de Fransen dus noemen de revolutionaire oorlog, dus waar de guerilla puur een pion is van een buitenlandse mogendheid. Meestal is dat en daar wijkt Soekarno dus van de regel af, een man uit het land zelf, die opgeleid is in de buitenlandse mogendheid die agressie pleegt en die meestal niet de bevolking op zijn hand heeft, doch die de bevolking zal moeten winnen voor zijn ideeën. Bij een dergelijke oorlog gaat het gevecht om de steun van die bevolking. Wat Soekarno doet, is agressie plegen met eigen mensen, die hij als guerilla's op laat treden in een ander land. Dergelijke acties zullen op zich zelf nauwelijks succes hebben, tenzij om politieke redenen de internationale politiek zich er mee gaat bemoeien en een oplossing vindt in het voordeel van deze agressie. Maar dat is een zaak die buiten de bestrijding valt. U zegt dat het dan een politieke en geen militaire zaak is. In het eerste geval vind ik het zuiver een militaire zaak, in het tweede geval, dus de opstandeling tegen het wettig gezag, een politieke zaak, want het hangt af van de politieke structuur van de staat, in het derde geval is het een combinatie van beiden, zowel een politieke als een militaire zaak.

Dan de moeilijke vraag van de Overste Heslinga.

Het Landsoorlogsreglement verklaart de wetten, de rechten en de verplichtingen van de oorlog, voor leger, militie en vrijwilligerskorpsen. En die moeten voldoen aan een aantal voorwaarden. Aan het hoofd moet een persoon staan die verantwoordelijk is voor de ondergeschikten. Zij moeten een vast en op enige afstand herkenbaar onderscheidingsteken dragen, zij moeten de wapenen openlijk dragen en zij moeten zich in hun handelingen gedragen naar de wetten en gebruiken van de oorlog. Nou, dat is een prachtige regel en daar voldoet dus geen enkele guerilla aan. Na de laatste wereldoorlog is in de Geneefse verdragen van 1949 het begrip legitime combattanten uitgewerkt, hierin behoren

de leden van de reguliere strijdkrachten, de leden van militie en vrijwilligerskorpsen, de leden van de georganiseerde verzetsbeweging en de deelnemers aan de „levée en masse“. Maar ze moeten voldoen aan die vier reeds eerder genoemde eisen in het oude Landsoorlogreglement. En dan komt het nare punt, deze bepalingen zijn alleen van kracht tijdens daadwerkelijke oorlogstoestand, dus niet meer na een formele capitulatie, of niet meer als de wettige regering geacht wordt op te houden te bestaan. Want als ze daarna optreden, vallen ze niet meer onder de regels, maar zijn eigenlijk franc tireurs. Als U dan daarbij bedenkt dat guerillastrijders zelden wapens openlijk zullen dragen, zelden een uniform zullen dragen, en vaak optreden wanneer er geen daadwerkelijke oorlogstoestand bestaat, dan begrijpt U wel, dat met het internationale recht op dit moment in de hand, de positie van de guerilla zeer zwak is komen te staan. Daar zijn toen natuurlijk diverse internationale rechtsgeleerden over gaan schrijven en op dit moment is er eigenlijk een discussie gaande, hoe men dit kan gaan opvangen, en er zijn diverse meningen over.

Er wordt wel eens gezegd: laten we het nu maar niet zo precies lezen als het hier staat, maar laten we ook na die capitulatie de guerilla toch nog maar onder deze regels laten vallen, want als je dat niet gaat doen dan ga je uiteindelijk een akelige terreur uitlokken, die naar beide zijden werkt. Maar dat heeft natuurlijk geen enkele rechtsgrond. Er zijn andere stemmen, die willen komen tot een soort internationaal strafrechtshof. Misschien wordt het tijd om weer aan de tafel te gaan zitten en met de kennis die we nu op dit moment van dit soort oorlogvoering hebben, proberen vast te gaan leggen onder welke bepalingen nu de moderne guerillastrijder valt

Ik besef dat dit een weinig bevredigend antwoord is, maar dit is de situatie zoals die op dit moment ligt. En als U dan aan mij vraagt wat zou dan de oplossing zijn? Ik geloof dat het wel waard zou zijn om aan de tafel te gaan zitten en met de feiten die we nu kennen, proberen een regeling te vinden, waarbij de status van deze moderne guerilla, die na Vietnam nog vele malen zal optreden, op een of andere manier wordt vastgelegd.

Heb ik de vragen van de drie vragenstellers nu voldoende beantwoord?

Misschien als de Majoor Numan zijn vragen beantwoord heeft, dat U dan nog erop terugkomt en dat we dan verder praten, of wilt U nu meteen terugkomen?

Luitenant Kolonel Heslinga:

Mijnheer de Voorzitter, het was werkelijk niet de bedoeling om nu een volledig antwoord van mijnheer Dijkstra hierop te krijgen. Ik heb in de eerste instantie de vraag gesteld: ziet U een wijziging „überhaupt“ als mogelijk? Ik geloof dat het antwoord dat door de heer Dijkstra is gegeven, al in deze richting wijst, men denkt er op internationaal gebied inderdaad over om dit aan te passen. In het antwoord van mijnheer Dijkstra is echter maar één aspect tot uiting gekomen, nl. de status van de guerilla. Maar ik zou ook graag zijn zienswijze willen vernemen omtrent eventuele wijzigingen ten gunste van de reguliere strijdkrachten, die minstens even erg met dit gehele probleem zitten. Ik denk nu b.v. aan een legalisatie van verplaatsing van de bevolking in een voorkomend geval. Ik dank U zeer.

Majoor Dijkstra:

Als we de status van de guerilla vastgelegd hebben, dan wilt U dus vragen

welke middelen de reguliere strijdkrachten zouden mogen gebruiken om verder tegen deze guerilla's op te treden? Ik geloof zelfs dat verplaatsing van de bevolking op een bepaalde schaal, dan wettig zou moeten zijn. En ik geloof dus dat in het hele probleem van de status van de guerilla, ook moet worden bezien het optreden tegen guerilla's en welke maatregelen dan, indien deze guerilla dus een wettig bekende figuur is geworden, mogelijk kunnen zijn. Wanneer hij als een wettig middel van agressie op hetzelfde niveau wordt geplaatst als de reguliere soldaat, dan zal ook vastgelegd moeten worden wat men tegen hem mag ondernemen en welke maatregelen men mag ondernemen om het gevecht tegen hem te voeren. En misschien zou men daar bepaalde maatregelen tegen de bevolking in moeten betrekken. Maar hoever men daarmee moet gaan, zou ik werkelijk niet durven zeggen.

U weet misschien wat voor akelige repercussies het optreden van de Fransen in Algerije heeft gehad, een optreden dat dus niet alleen tegen guerilla's ging, maar ook tegen de bevolking waarin die guerilla's zich bevonden. De Engelsen, in hun twaalf jaar strijd in Malakka, hebben hun acties tegen de bevolking redelijk stil gehouden; die zijn eigenlijk pas bekend geworden, toen de oorlog daar vrijwel gevoerd was.

Maar hoe men het zou moeten vastleggen, zou misschien een onderwerp zijn voor een voordracht voor deze vereniging, door een ter zake kundig internationaal rechtsgeleerde.

Majoor Numan:

Mijnheer de Voorzitter, als ik dan mag beginnen met het beantwoorden van de vraag van de Ritmeester Huyts. Ritmeester Huyts die vroeg of er niet een zekere tegenstrijdigheid in was, dat op het ogenblik in Vietnam de bevolking op de hand is van de Vietcong, en dat deze bevolkingssteun zou zijn afgedwongen door terreur. Ritmeester Huyts meende in mijn verhaal te hebben mogen beluisterd, dat juist door terreur de bevolking niet op de hand komt van diegene die deze terreur uitoefent. Nu zou ik willen beginnen met te stellen, dat de bevolking op dit moment in Vietnam in het geheel niet op de hand is van de Vietcong. Ik wil ook niet beweren dat ze op de hand is van de regeringstroepen, ik geloof dat de bevolking van Vietnam inmiddels zo oorlogsmoe is, dat ze alleen maar op de hand is van die instantie die hun morgen vrede kan beloven. We moeten wel onderscheid maken als een guerilla-oorlog begint dan hebben die guerilla's en dat heeft Majoor Dijkstra ook nadrukkelijk naar voren gebracht, de steun nodig van de bevolking. In Vietnam was die bevolking helemaal niet op de hand van de Vietcong en zij moesten dus die steun afdwingen door middel van terreur, men heeft dat dan ook gedaan. Ook dat is niets nieuws, dat heeft men in Griekenland ook gedaan. Ik heb U in mijn verhaal verteld dat ik U die huiveringwekkende verhalen wou besparen. Ik wil U er nu wel enkele noemen. Bij voorbeeld: men komt met een kleine guerilla-eenheid in een dorp en men vraagt daar de steun van het volk, enkele doen dat, enkele niet en sommige geven zelfs inlichtingen aan de regeringstroepen, dan is b.v. een bekend terreurmiddel om een kind van twee of drie jaar, van de man die inlichtingen heeft verstrekt voor zijn ogen met het mes te vermoorden. De overige bevolkingsleden passen nu wel op om de eerste jaren ooit nog weer eens inlichtingen te verstrekken aan de regeringstroepen. Wat ik bedoelde in mijn verhaal is dat wij nu niet kunnen beginnen met tegenterreur, wat voor terreurmaatregelen zouden wij moeten

nemen? U zegt zelf 25.000 regeringsambtenaren zijn vermoord, ik kan mij voorstellen dat het voor een hoop overgebleven regeringsambtenaren dan een beetje huiveringwekkend wordt om dan nog zo loyaal achter dit gezag te staan. Maar ik ben er wel van overtuigd, dat in geen enkele soort guerilla-oorlog wij tegenterreureur zullen moeten uitoefenen, dat werkt altijd averechts. De guerilla heeft dat nodig; zelfs alleen, maar passiviteit van het volk werkt ten gunste van de guerilla, want in dat volk moet U ze zoeken en als die mensen niets zeggen, dan vindt U ze ook niet. Een ander voorbeeld dat in Algerije is gebeurd waar de Fransen op een gegeven moment begonnen met landhervormingen. Het was een grote wens van de Algerijnse boeren om in het bezit te komen van land en men heeft in het gebied van Oran, bepaalde gebieden verdeeld onder de boeren. Dat heeft één dag geduurd, want in diezelfde nacht werden alle boeren, ongeveer 94, vermoord. U voelt wel dat de volgende dag bij de bevolking geen enkele belangstelling meer bestond om nog een stuk land te verkrijgen. Ik hoop Ritmeester Huyts dat ik Uw vraag hiermee heb beantwoord.

Dan wilde ik nog even ingaan op de tweede helft van de vraag van de Kapitein Hiddema. Inderdaad mijnheer Hiddema. Ik heb alleen maar gesproken over de bestrijding van de guerilla's in de revolutionaire oorlog, dat heb ik in het begin van mijn inleiding ook uitdrukkelijk gezegd, dat ik me daartoe wilde beperken. U maakte nu een onderscheid en ik wou dan even nader ingaan op het eerste geval: guerilla's in bezet gebied. Daar kan naar mijn mening de bezetter, ten minste als het een nationaal voelend volk is, alleen maar gebruik maken van dat deel van het volk dat men dan wel aanduidt als de Quislings en dat is nu niet bepaald het beste deel van het volk. U krijgt die steun van het volk daar nooit, dat heeft de Majoor Dijkstra zoëven ook al gezegd.

Dan de vraag van Majoor Beckers. Het spijt ons bijzonder, mijnheer Beckers, dat wij hier onvoldoende de taak van de Luchtmacht hebben belicht, maar U moet van mij aannemen, dat de Landmacht het natuurlijk nooit zou kunnen stellen zonder de steun van de Luchtmacht. Natuurlijk heeft die Luchtmacht ook een grote taak bij de bestrijding van de guerilla's, ik heb er enkele opgenoemd, U heeft ze hier herhaald, verkenning, transport enz. Maar natuurlijk ook, wanneer men eenmaal contact gemaakt heeft met de guerilla's, ik duid dus even op de infanteriebataljons, de commando-eenheden, de mariniers, dan is het natuurlijk bijzonder nodig om daarbij luchtsteun te hebben. En die nieuwe ontwikkelingen? U ziet nu zelfs dat de Zuidvietnamese Luchtmacht gebruikmaakt van de oude schroefjager en het is bijna vreemd, dat bij de bestrijding van guerilla's het oudste middel eigenlijk het beste bestrijdingswapen is. Wat U zegt over het afgrendelen van bepaalde gebieden, ik moet U zeggen dat ik daar persoonlijk niet zo erg in geloof. Het bombarderen van junglegebieden, dat klinkt misschien wel fantastisch en U kunt hele grote gebieden in de brand steken, maar ik geloof niet, dat het zo effectief is. De verhalen die we daarover lezen uit Vietnam zijn nu niet bepaald zo, dat je zegt daar moet je maar mee doorgaan.

Zijn hiermede Uw vragen voldoende beantwoord?

De Voorzitter:

Het belang van de voordracht van hedenavond is naar mijn mening, vooral gelegen in het feit, dat ons een oorlogvoering is getoond, die niet alleen van-

daag, maar ook in de toekomst vermoedelijk dé oorlog zal wezen. Hoe minder waarschijnlijk een kernwapen conflict wordt, hoe meer kans bestaat dat deze wijze van oorlogvoering zich zal vervolmaken. En ik meen dan ook dat de Franse term „La guerre moderne”, zeer toepasselijk is.

We hebben vanavond mogen vernemen welke soorten guerilla's we kunnen onderscheiden en hoe de bestrijding daarvan zal moeten geschieden. Nu meen ik — en dat is nu geen kritiek — dat er te weinig onderscheid is gemaakt. Ik heb dit ook al van één der vragenstellers mogen beluisteren, over een guerilla die wordt gevoerd in het eigen gebied dat door de vijand is bezet, m.a.w. door de bevolking die een vijandelijke bezetting ondergaat en een subversieve actie, die bij ons eigenlijk gebeurt als de moderne oorlogvoering. Ik meen dat vooral bij de bestrijding daarvan de nadruk — Majoor Numan heeft dit ook nog eens in zijn antwoord gezegd — is gelegd op het bestrijden van deze tweede, de subversieve actie, gesteund eventueel van buiten af. Vermoedelijk ook omdat het Westen er nu eenmaal van uitgaat dat het geen aanvalsoorlog voert, m.a.w. geen vijandelijke gebieden zal gaan bezetten en dus niet in de eerste plaats in aanmerking komt om deze verdedigende guerilla in het bezette gebied te voeren. Aan de andere kant, wanneer we die bestrijding bekijken, dan meen ik dat wanneer in een land — Majoor Dijkstra heeft dit ook zo gesteld — een subversieve guerilla ontstaat tegen de eigen regering, omdat de nu in het land zich verschillende voordoende grote vraagstukken niet worden opgelost en waardoor dus belangrijke bevolkingsgroepen in het gedrang komen, er van die bestrijding niet veel terecht kan komen. En wanneer het zou gebeuren in een bevriende staat, dan moet ook een andere staat daar niet tegen ingrijpen, want wat doet men er als de bevolking zelve een andere regering wenst, dan moet men zich daar verder buiten houden.

Terecht is geschilderd, dat bij de bestrijding van deze guerilla's het geregelde leger offensief zal moeten optreden en zich niet tot defensieve acties mag beperken. Dit is niets nieuws, we kunnen dit in onze eigen geschiedenis nagaan. Ik grijp maar terug naar Generaal Van Heutsz. We hebben b.v. in Atjeh tijden lang de versterkte linie gehandhaafd, waardoor eigenlijk niets gebeurde, waardoor we alleen verliezen leden en waardoor een gebied toch buiten onze controle bleef. Totdat Generaal Van Heutsz een offensieve actie begon met colonnes die het land doorkruisten, de hoofdmannen opspoorden en daardoor orde en rust brachten. Ook op dit gebied is blijkbaar nog weinig veranderd.

Nu meen ik dat terecht de bestrijding van guerilla's door een eventuele tegenstander, dus tegen de verdediging van eigen grondgebied, bij deze voordracht is achterwege gebleven. Aan de andere kant meen ik ook, dat in het Westen, zoals op het ogenblik de toestand is, niet bepaald subversieve acties, gesteund van buiten af, te verwachten zijn. En ik kan mij dus heel best begrijpen, dat — ik geloof dat het ook een zeer goede oplossing is — de Fransen hebben gekozen de territoriale troepen te bestemmen voor deze guerilla in eigen land.

Ten aanzien van het oorlogsrecht geloof ik niet dat we vanavond tot een oplossing zullen komen. Maar de kwestie is zo. Aangezien dit dus niet in het oorlogsrecht was geregeld en nog niet is geregeld, hebben we kunnen zien, dat zowel in de tweede wereldoorlog als in de verschillende guerilla's die zich op het ogenblik afspelen, geen van twee partijen zich aan dat oorlogsrecht houden. Men kan dat ook niet, want die guerilla houdt zich vanzelf al niet aan het oorlogsrecht en krijgt daardoor vanzelf van de andere partij precies

hetzelfde te slikken wat hij de andere aandoet. Ik meen dat een dergelijke regeling ook bijzonder moeilijk zal wezen. Men kan daar wel over gaan praten, men kan gaan proberen formules te vinden om ook de guerilla's te brengen onder de geregelde strijdkrachten, maar ik vrees toch, dat er bepalingen nodig zullen zijn waaraan deze guerilla's onmogelijk zullen kunnen voldoen. En ik meen dat al het praten daarover voorshands nog niet tot enig resultaat zal kunnen leiden.

Maar het belangrijkste van deze voordracht is, dat we worden geconfronteerd met een oorlogvoering waar wij ons allen op moeten voorbereiden. En nu is het tragische dat het Westen op dit moment zelfs niet een conventionele oorlog kan voeren, laat staan een guerilla. Ten gevolge van de kernwapens is de mankracht telkens afgenomen, zonder behulp van die kernwapens kunnen we al geen reguliere oorlog meer voeren en wij zullen dus onmogelijk op dit moment de mankracht kunnen opbrengen om een werkelijke uitgebreide subversieve guerilla te bestrijden.

Ik meen dat het bijzonder goed is, dat we met deze vraagstukken vanavond zijn geconfronteerd.

Met grote dank aan de inleiders voor wat zij ons vanavond hebben willen brengen en voor degenen die door vragen te stellen hen verder uit hun tent hebben gelokt, sluit ik dan gaarne deze bijeenkomst (aplaus).

STELLINGEN

1. In het verleden werd meestal tot guerilla-oorlogvoering overgegaan als het land of delen ervan waren bezet, waarbij al of niet reguliere strijdkrachten waren opgetreden.
Thans wordt de guerilla veelal gebruikt als een wapen van een ondergrondse beweging tegen het wettige gezag en/of als inleiding van een agressie in een of andere vorm.
2. De geografische en maatschappelijke structuur van een land is veelal bepalend voor de mogelijkheid om tot guerilla-oorlogvoering over te gaan.
3. De guerilla is altijd een element van een ondergrondse organisatie die de guerilla-oorlogvoering slechts gebruikt als een deel van het totaal van ondergrondse activiteiten in het kader van een groter politiek strategisch plan.
4. Guerilla-oorlogvoering zal zelden succes kunnen hebben zonder steun van buiten en zonder steun van de bevolking.
5. Het uiteindelijk doel van het optreden tegen guerilla's is hun vernietiging, die pas kan worden verkregen na het verwerven van de actieve steun der bevolking, het vernietigen van het ondergrondse element en het afsluiten van de buitenlandse steun. De steun van de bevolking kan eerst worden verwacht als zij is veilig gesteld tegen represailles van de guerilla's.
6. We Westeuropese landen zullen nu reeds maatregelen moeten nemen om zich voor te bereiden zowel op het bestrijden van guerilla's als op het zelf optreden als guerilla's.
De guerilla-oorlogvoering kan namelijk in het geval van communistische agressie een grote rol spelen.

INHOUDSOPGAVE 1964-1965

	pag.
1. De NAVO op weg naar 1969 door Drs. J. van der Valk	1— 29
2. Gedachten over het „Oorlogsbeeld” door R. J. W. Heslinga	33— 65
3. De computer als steun bij operaties en administraties door F. G. Kordes en W. G. Landzaat	67—109
4. Moderne luchtverdediging door C. S. Slats	113—137
5. Het optreden van guerilla's en het bestrijden daarvan door C. J. Dijkstra en G. A. Numan	139—170

MEDEDELINGEN VAN HUISHOUDELIJKE AARD

BESTUUR

Het Bestuur van de Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap is thans als volgt samengesteld:

J. H. Couzy, Lt.-Generaal der Artillerie b.d., Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Voorzitter; **J. W. Thijssen**, Gen.-Maj. KLu, Ondervoorzitter; **J. van Dapperen**, Commandeur; **H. Dieters**, Luitenant-Kolonel KLu; **W. H. J. de Jongh**, Kolonel Generale Staf, directeur H.K.S., Redacteur Orgaan en W.J.; **A. C. Lamors**, Majoor der Mariniers; **Mr. F. R. Mijndieff**, Directeur-Generaal voor Openbare Orde en Veiligheid; **W. F. ten Boske**, Lnt.-Kol. der Infanterie, Secretaris-Penningmeester, Sleedoornstraat 3, 's-Gravenhage, telefoon 322478.

NIEUWE LEDEN:

's-Gravenhage: **E. J. Teeselink**;
Eindhoven: **P. H. Ruffi**, Tlt Art;
Groningen: **Dr. P. Valkenburgh**;
Harderwijk: **T. Roorda**, Maj Inf;
Rijswijk (Z.-H.): **H. A. Franssen**, Kol Genie; **A. Breet**, Lnt-Kol Vbdd;
Steenwijk: **J. Wolse**, Kapt. Inf;
Wassenaar: **Ir. E. R. Lammers**; **F. C. Vrins**, Brig-gen. Genie.

N.B. Bevorderingen komen niet automatisch ter kennis van het secretariaat. Van een nodige correctie van adres of daarin verkeerd vermelde rang geve men kennis aan de Secretaris-Penningmeester, Sleedoornstraat 3 te 's-Gravenhage, telefoon 322478.

Vergeet **VOORAL** niet ons een nieuw lid op te geven!

ADVERTENTIETARIEVEN

De prijzen voor advertenties, die jaarlijks in alle afleveringen van het ORGAAN en WETENSCHAPPELIJK JAARBERICHT worden afgedrukt, bedragen (ten minste zes publikaties, tussen november en juli):

voor 1/1 pag., zetspiegel 11 × 18½ cm: f 500,—
voor 1/2 pag., zetspiegel 9 × 11 cm: f 260,—
voor 1/4 pag., zetspiegel 4 × 11 cm: f 150,—

Voor afzonderlijke advertenties voor éénmaal in het W.J. of het ORGAAN zijn deze prijzen resp. f 125,—, f 75,— en f 45,—.

Opdrachten kunnen worden gezonden aan Drukkerij CEDO NULLI, Wagenstraat 37, 's-Gravenhage (tel. 070-184466).

Procédé: boekdruk.

Autotypieraster 40.

Bij inzending van matrijzen worden geen stypekosten in rekening gebracht

Gaarne voldoen wij aan het verzoek van het Nederlands Oorlogsgraven Comité, waarvan H.M. de Koningin beschermvrouwe is, om onderstaand artikel te willen opnemen.

De redacteur.

KLAPROOSDAG 1965

DE BLOEMEN VAN HET OORLOGSGRAF

Elk jaar in november — dit jaar op de 13e van die maand — is het *Klaproosdag*.

De klaproos — de symbolische bloem van het oorlogsgraf — wordt op en omstreeks deze datum verkocht, als het Nederlands Oorlogsgraven Comité de jaarlijkse collecte houdt.

Deze organisatie besteedt de opbrengst van de inzameling om nabestaanden van geallieerde gevallen — gesneuveld in de jaren 1940 tot en met 1945 en in ons land begraven — gastvrijheid in Nederland te verlenen, zodat wij in staat zijn om hier de graven van hun gesneuvelde familieleden te bezoeken.

Sedert de bevrijding zijn op deze wijze meer dan 41.000 nabestaanden in ons land geweest. In Nederland zijn echter meer dan 30.000 geallieerde gesneuvelden begraven. Het aantal van 41.000 nabestaanden is dan ook slechts een gedeelte van de tienduizenden vrouwen en kinderen, vaders en moeders, die nog wachten totdat ook zij worden uitgenodigd. Dit zijn veelal bejaarde ouders, weduwen en kinderen, die een dergelijke tocht zelf niet kunnen bekostigen. Hun enige kans om naar ons land te komen, is via het Nederlands Oorlogsgraven Comité.

Hoeveel van deze nabestaanden dit comité in 1966 kan uitnodigen, hangt af van de Klaproos-collecte, die op en omstreeks 13 november wordt gehouden. Verleden jaar was de opbrengst zó groot, dat een extra groep nabestaanden gastvrijheid kon worden verleend. Laat het ook nu weer een dankbaarheidsoffer zijn jegens de nabestaanden van de velen, die uit het buitenland kwamen en voor onze vrijheid in Nederland de dood vonden.

Het grafbezoek, zoals dit door het Nederlands Oorlogsgraven Comité wordt mogelijk gemaakt, ondervindt in de voormalige geallieerde landen veel waardering. Daarom biedt „The British Legion” (de grote organisatie van Britse oudstrijders en nabestaanden) uit erkentelijkheid aan tweeëntwintig collectanten van de Klaprooscollecte 1965 volgend jaar een reis naar en vakantie in Engeland aan. Uit elke provincie worden twee collectanten door het lot aangewezen.

Freek van der Meer.

**DE ROTTERDAMSCH
DROOGDOK MIJ. N.V.**

KONINKLIJKE VERENIGING
TER BEOEFENING VAN DE
KRIJGSWETENSCHAP

nr. 01.548 C.

Aan
de ereleden en leden
der vereniging,

Inlegvel
bij de vijfde aflevering
van het ORGAAN 1965-1966

In de bijeenkomst van 27 oktober 1965 te 's-Gravenhage zal door het bestuur aan de ledenvergadering worden voorgesteld, het bestuur te machtigen om koninklijke goedkeuring te verwerven van de statuten der vereniging.

De hieronder afgedrukte ontwerp-statuten zijn ontleend aan de bepalingen van het thans van kracht zijnde Reglement der vereniging en bevatten geen bepalingen, welke met dat Reglement niet in overeenstemming zijn.

Voor zover het Reglement bepalingen bevat, welke niet in de statuten zijn opgenomen, stelt het bestuur voor deze van kracht blijvende bepalingen te beschouwen als die van het in de statuten bedoelde huishoudelijk reglement.

's-Gravenhage, oktober 1965.

Namens het Bestuur,
W. F. TEN BOSKE,
Secretaris-Penningmeester.

ONTWERP-STATUTEN

van de

Koninklijke Vereniging ter

Beoefening van de Krijgswetenschap

Artikel 1

De vereniging, welke de voortzetting is van de op 6 mei 1865 opgerichte Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap, is genaamd: Koninklijke Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap. Zij is gevestigd te 's-Gravenhage.

Artikel 2

De vereniging stelt zich ten doel: Verspreiding van heldere begrippen omtrent krijgskzaken.

Artikel 3

De vereniging tracht dit doel te bereiken door:

- a. het houden van bijeenkomsten harer leden, ter bespreking van onderwerpen van krijgskundig belang;
- b. het verstrekken aan haar leden van het Orgaan der vereniging, bestaande uit de verslagen van het besprokene en verhandelingen over krijgskundige onderwerpen;
- c. het uitgeven van een Wetenschappelijk Jaarbericht;
- d. het uitschrijven van prijsvragen;
- e. alle andere middelen, die aan het doel bevorderlijk kunnen zijn.

Artikel 4

De vereniging bestaat uit ereleden en leden.

Artikel 5

Het bestuur kan het erelidmaatschap aanbieden aan de leden van het Vorstelijk Huis en aan hen, die zich bij

zonder verdienstelijk gemaakt hebben voor het Nederlandse krijgswezen, de krijgswetenschap of de belangen der vereniging.

Ereleden ontvangen een bewijs van hun erelidmaatschap, ondertekend door alle leden van het bestuur.

Ereleden hebben alle rechten van de leden; zij zijn vrijgesteld van het betalen van contributie.

Artikel 6

Als leden kunnen worden aangenomen meerderjarige Nederlanders. Het bestuur beslist omtrent hun toelating. Wie lid wenst te worden, meldt zich — met opgaaf van naam, voorletters, betrekking en adres — aan bij de secretaris-penningmeester.

Artikel 7

Het lidmaatschap der vereniging eindigt door opzegging door het lid zelf, door diens overlijden dan wel door ontneming van het lidmaatschap of schrapping van de ledenlijst volgens nadere regeling bij huishoudelijk reglement.

Artikel 8

De leden betalen jaarlijks een contributie, ter zake waarvan nadere regelen worden gesteld bij huishoudelijk reglement.

Artikel 9

Het bestuur der vereniging bestaat uit ten hoogste twaalf leden, gekozen door de ledenvergadering.

De wijze van aftreden, de regeling en verdeling der functiën worden vastgesteld bij huishoudelijk reglement.

Artikel 10

Jaarlijks brengt het bestuur verslag uit over de toestand der vereniging gedurende het vorige jaar en doet het rekening en verantwoording over zijn geldelijk beheer volgens nadere regeling bij huishoudelijk reglement.

Artikel 11

Stemrecht hebben alle ereleden en leden. Het wordt uitgeoefend naar regels, te stellen in het huishoudelijk reglement.

Artikel 12

De ledenvergadering stelt het huishoudelijk reglement vast, dat niet in strijd mag zijn met deze statuten. In alle gevallen, waarin noch door het huishoudelijk reglement, noch door deze statuten is voorzien, beslist het bestuur onder verantwoordelijkheid aan de ledenvergadering.

Artikel 13

De vereniging wordt in en buiten rechten vertegenwoordigd door het bestuur, dat een of meer van zijn leden kan machtigen namens hetzelfde op te treden.

Artikel 14

Het bestuur heeft het recht wijzigingen van de statuten aan de leden voor te stellen en is verplicht dit te doen, wanneer twintig of meer leden daartoe een schriftelijk, met redenen omkleed voorstel bij het bestuur indienen. Wijzigingen in deze statuten kunnen alleen worden aangebracht door de ledenvergadering met ten minste $\frac{2}{3}$ van het aantal uitgebrachte geldige stemmen. Zij treden in werking eerst nadat daarop de wettelijk vereiste goedkeuring is verkregen.

Artikel 15

De vereniging is goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van.....
Te rekenen van 1966 af is de duur vastgesteld op 29 jaren en 11 maanden. Bij verstrijken van dit tijdvak wordt de vereniging opnieuw aangegaan voor een tijdvak eindigend op
Tot haar ontbinding vóór het verstrijken van laatstgenoemde termijn kan slechts worden besloten in een uitsluitend daartoe gehouden bijeenkomst der ledenvergadering met ten minste $\frac{3}{4}$ van het aantal uitgebrachte geldige stemmen.
Deze vergadering beslist tevens over de bestemming van de eigendommen der vereniging.